

CONTRA

nr 2 1993 (nr 108 från starten) årgång 19 Pris 25:–

**Contra hos
Frihetsfronten**

**EGs jordbrukspolitik
14 – 1 till Contra!
Tortyr i Kina**

FRIHETENS RÖST
— för västerländsk demokrati —

CONTRA

oberoende borgerlig tidskrift
utges sex gånger årligen
ISSN 0347-6472
Copyright Stiftelsen Contra

Eftertryck endast efter överenskommelse

Ansvarig utgivare

Anders Fjällström

Adress

Box 8052, 104 20 STOCKHOLM
Tel 08-654 95 52 (även 08-751 56 26)
Telefax: 08-652 48 99

Prenumeration

Minst 145, rekommenderat 200 kronor, per år.
Inbetalas på postgiro 85 95 89-4
eller bankgiro 261-2638.
Finland: Minst 120 mark per år.
Finländskt postgiro 1125 82-9.
Norge: Minst 140 norska kronor per år.
Norskt postgiro 1 99 82 77.
Danmark: Minst 130 danska kronor per år.
Dansk postgiro 1 69 06 98.

Medarbetare

Styrelseordförande: Géza Molnár
Redigering & Layout: Anders Fjällström
Redaktion: Christer Arkelors, Anders Fjällström,
och Carl G. Holm.

Övriga medarbetare: Tommy Hansson, Bertil
Häggman, Bieger Larsson, Bertil Lindblom, Arne
Sundström, Roger Söderqvist, Heidi Torbergsen,
Marek Zyto samt Peter Hartvig, Danmark, Allan C.
Brownfield, Washington och Rune Westin, Sydney.

Annonser

Johannes Dirfeldt 0522-416 06

Länskontakter

Blekinge: Mats Mårtensson 0455-133 36
Bohuslän: Se Göteborg
Gotland: Alf Norbäck 0498-102 06
Gävleborg: Grethe Blomgren 026-27 31 23
Göteborg: Magnus Ekelund 031-84 70 21
Halland: Jörn Ålwerud, 0346-620 46
Jämtland: se Västernorrland
Jönköping: David Stavenheim 036-18 68 62
Kalmar: Se Jönköping
Kopparberg: se Gävleborg
Kristianstad: Ola Axelsson 0451-802 65
Kronoberg: Bengt Sjöberg 0372-147 21
Malmöhus: Mats Gunnarsson 0418-229 43
Norrbotten: Elisabeth Olsson 0970-340 85
Skaraborg: Frank Wurm 0500-335 44
Stockholm: Claes Henriksson 08-761 28 36
Södermanland: Tibor Somogyi 0152-152 62
Uppsala: Hermann Schulze 018-35 81 28
Värmland: se Örebro
Västerbotten: Georg Norlin 0912-300 62
Västernorrland: Herbert Forsström 060-246 98
D:o: Stanley Skoglund 060-56 89 65
Västmanland: Michael Berg 021-270 33
Årsborg: Evald Olsson 0531-112 65
Örebro: Karl-Edvard Hellkvist 0581-132 22
Östergötland: se Jönköping
Danmark: Lise-Lotte Hartvig 64 79 18 72
Norge: Arne Styhr 22 56 08 86
Nyländ: Roger Wessman 90-76 69 37
Österbotten: Joakim Förars 961-21 14 04
Egentliga Finland: Joakim Förars 921-518619

Presslagd 1993-02-05

Vänerns Offset AB, Vänerns 1993

CONTRA-NYTT

Skriv i Contra!

Har Du information som Du tror skulle kunna intressera Contras läsare? Skriv en artikel! Vi har inte möjlighet att ge Dig något honorar, men Du får en Contrabok som tack och nöjet att se Din artikel i tryck. Om Du tänker skriva en artikel bör Du dock komma ihåg Contras redaktionella politik: Faktaunderlag för kvalificerade läsare, som vill ta ställning själv. Pekkinnar och eget tyckande hör normalt inte hemma i Contra.

Tvivel Du på Din förmåga att uttrycka Dig i skrift: Skriv i alla fall! Flertalet artiklar i Contra (som inte härrör från Contras fasta medarbetare) genomgår språkliga korrigeringar innan de kan publiceras, så Du är i så fall i gott sällskap. Huvudsaken är att Du har något intressant att berätta.

Om Du har möjlighet: bifoga foton som kan illustrera Din artikel!

Affärernas Sverige

Vi vill passa på att tacka de läsare som hörsammat vår vädjan om att satsa pengar i nästa Contra-bok, *Kenth Olssons Affärernas Sverige*.

Arbetet med bokprojektet går nu vidare. Kenth Olsson håller som bäst på med att göra en sista genomgång av den satta och uppmonterade texten.

Vi räknar med att kunna presentera den färdiga boken i nästa Contra.

Frihetens röst blir faxnummer

Contras teletidning Frihetens röst upphör tills vidare. Trots att det bara handlat om meddelanden på några minuter, som byts ut varannan vecka, har notisskrivandet och inläsningen krävt hel del arbete. Vi har bedömt att dessa arbetsinsatser bättre kommer till nytta om de satsas på tidningen och bokutgivningen.

I stället kommer abonnemanget (08-652 48 99) att användas till Contras fax, som i fortsättningen alltså kan nås dygnet runt.

INNEHÅLL – CONTRA 2/1993

sid

- 3 **14 – 1 till Contra**
Om Contras framgångar i Europakommissionen..
- 5 **Kekkonen KGB-agent?**
Var Urho Kekkonen inflytandeagent för Sovjetunionen?
- 8 **Frihetsfronten – en nagel i statens öga**
Contra besöker Frihetsfronten.
- 10 **"Frihetsfronten kryptokommunistisk!"**
Debattinlägg av Filip Lundberg
- 11 **Gula sidorna**
Aktuella smånotiser.
- 15 **Tortyr i Kina**
Rapport från Amnesty om tortyr av fångar i Kina.
- 18 **Subventioner och "grön valuta"**
Kritisk granskning av EGs jordbrukspolitik.
- 20 **Uzbekistan**
Contras serie om f d Sovjetrepubliker fortsätter.
- 23 **Boknytt**

Contra-seger i Europakommissionen:

14 - 1 till Contra!

Europakommissionen har i en färsk rapport kritiserat det svenska jurysystemet. Bakgrunden är ett mål från 1985, där Contras Carl G Holm var käreand.

I Sverige härskade länge en tystnadens konformism. Fortfarande deltar dock i den allmänna debatten i huvudsak representanter för organisationer och partier, inte medborgarna själva. När enskilda personer eller grupper utanför "etablissemang-et" framför obekväma synpunkter finns det en rad metoder att få dem att hålla tyst eller marginalisera dem i debatten. Då skys inga medel. Carl G Holm och Contra var 1985 offer för ett sådant försök att tysta obekväma åsikter.

Genom en rad uppbyggda, lögnaktiga och djupt kränkande beskyllningar skulle Carl Holm och Contra berövas trovärdighet och anseende. Bakom dessa angrepp stod socialdemokratiska partiet genom sitt dotterbolag Tidens förlag och sin tidigare vid partistyrelsen anställda medarbetare Sven-Ove Hansson.

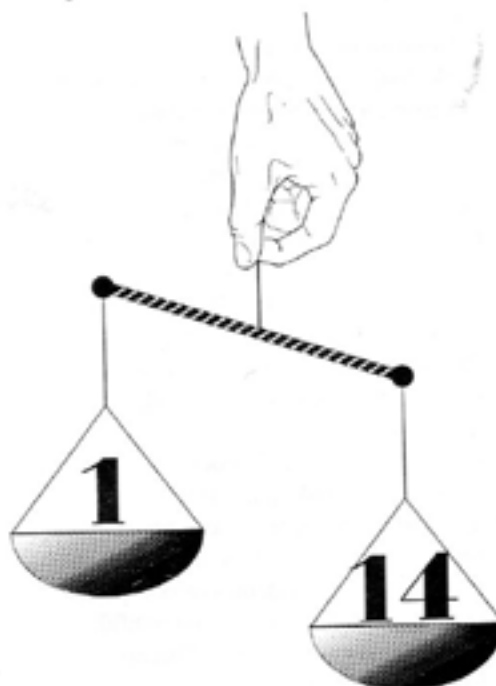
När Carl Holm ville ha saken rättsligt prövad behandlades hans klagomål av en domstol med en jury som till fem niondelar bestod av förtroendevalda inom socialdemokratiska partiet. En sjätte jurymedlem hade varit chefredaktör för kommunisternas officiella tidning *Ny Dag* i tio år. Det fanns alltså ingen chans att få en opartisk prövning av målet. Motparten var inte bara motpart utan samtidigt domstol.

Med 14 röster mot 1 har Europakommissionen för de mänskliga rättigheterna nu förklarat att den svenska tryckfrihetsprocessen är utformad på ett sätt som strider mot Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. Ärendet förs nu av kommissionen vidare till Europadomstolen i Strasbourg, som skall avgöra frågan senare i år eller nästa år.

De femton ledamöter som deltog i beslutet kommer från femton olika länder. Sju av de femton är professorer i juridik, flertalet övriga höga domare från respektive land.

Svårt att fälla författare

Den svenska tryckfrihetsprocessen styrs av tryckfrihetsförordningen. Processen avviker från den vanliga domstolsprocessen på så sätt att den svarande (ansvarige utgivaren, författaren etc) skall ha större möjlighet att bli frikänd än vad som är fallet i ett vanligt brottmål. Vid tryckfrihetsprocessen kan någon av parterna begära att målet skall prövas av en jury. Det är vanligen svaranden som begär detta, eftersom juryprövningen är utformad så att den gynnar sva-

Med 14 röster mot 1 bifölls Contras klagomål gentemot svenska staten.

Vid juryprövning skall tryckfrihetsjuryn pröva huruvida den trycksak som åtalats skall fällas eller ej. Juryen svarar endast ja eller nej på frågan om ett visst avsnitt i en trycksak är i strid mot en angiven paragraf eller ej. Juryen ger ingen motivering till sina beslut. Det är inte heller möjligt att avge en reservation till ett jurybeslut. Juryen består av nio ledamöter och det krävs en kvalificerad majoritet för att fatta ett fällande beslut. Minst sex ledamöter skall vara överens om fällande beslut för att det skall bli juryens utslag. Vid

röstsiffrorna 5-4 för ett fällande beslut är juryens utslag friande.

Juryledamöter skall enligt tryckfrihetsförordningen vara myndiga svenska medborgare kända för "omdömesgilhet, självständighet och rättfärdighet. Bland jurymännen böra skilda samhällsgrupper och meningsriktningar samt olika delar av länet vara företrädda" (TF 11 kap 5§).

Det är landstinget som utser juryledamöter (eller för Gotland, Malmö och Göteborg kommunen, eftersom dessa kommuner ej tillhör något landsting). I praktiken går valet till så att betrodda, men kanske ej längre aktiva, politiker eller betrodda partimedlemmar utses till juryledamöter. Ingen juryman i Sverige saknar partianknytning och de finns samtliga angivna med partibeteckning i exempelvis Stockholms läns landstings kalender med förteckningar över landstingets förtroendevalda.

Lögner om Contra

Under valrörelsen 1985 utgav författaren Sven-Ove Hansson en bok med titeln *Till höger om neutraliteten*. Boken gavs ut av Tidens förlag.

Tidens förlag grundades 1912 av det socialdemokratiska partiet. Tiden var till 100 procent ägt av socialdemokratiska partiet fram till utgången av 1984. Vid årsskiftet 1984/85 överfördes 85 procent av ägandet av Tidens Förlag till Förenade ARE-Bolagen (ett bolag som till 100 procent är ägt av socialdemokratiska partiet) och 15 procent till Folkparkernas Centralorganisation, en organisation som är nära knuten till det socialdemokratiska partiet.

Juridiskt rådde ett koncernförhållande mellan socialdemokratiska partiet och Tidens förlag 1985, eftersom partiet innehade 100 procent av aktierna i ett bolag som ägde 85 procent av aktierna i Tidens förlag. I oktober 1992 sålde Förenade ARE-Bolagen och Folkparkernas Centralorganisation Tidens förlag till bokförlaget Rabén och Sjögren.

Sven-Ove Hansson har en långvarig koppling till det socialdemokratiska partiet. Han har varit anställd av partistyrelsen

Konsekvensen av Contras seger, om den står sig i Europadomstolen, blir sannolikt att tryckfrihetsförordningen måste göras om, ett arbete som redan påbörjats.

och av medlemsförbund i LO. Han har också varit anställd som sekreterare i statliga utredningar som letts av socialdemokrater.

I boken *Till höger om neutraliteten* behandlas framförallt tre personer: Carl Bildt, Arvid Fredborg och Carl G. Holm. Carl G. Holm beskyldes bl a för att ha låtit Contra starta en lokalavdelning i Malmö som skulle ha letts av en namngiven person som påstods tillhöra en organisation med nazistisk bakgrund och Hitlerporträtt på väggen i sin föreningslokal. Carl Holm beskyldes också för ekonomiska oegentligheter. Samtliga påståenden om Carl Holm saknade verklighetsbakgrund.

Hansson och Tidens Förlag invände dels att påståendena inte utgjorde förtal ("inte var avsedda att utsätta Carl Holm för andras missaktning"), dels att påståendena var sanna eller om de inte var sanna att det fanns godtagbara skäl för Hansson att tro att de var sanna när han skrev boken.

Carl Holm stämde Hansson och Tidens förlag för förtal avseende sammanlagt elva punkter. Juryn friade de tilltalade på samtliga punkter och utan motivering. Därmed fick domstolens jurister aldrig möjlighet att pröva ärendet, eftersom ett friande juryutslag är slutgiltigt.

Sossepar i juryn

Juryn bestod av sammanlagt nio ledamöter, nämligen följande:

Örjan Dahlbäck (s), Bo Irsten (s), Ullabella Käll (s), Kaj Nyman (s), Inger Årlemalm (s), Nils Hallerby (fp), Per Francke (vpk), Ulf Risberg (m) och Bo Leijonborg

(m).

Holm anförde jävsinvändning mot Dahlbäck, Irsten, Käll, Nyman och Årlemalm, eftersom de alla var medlemmar i socialdemokratiska partiet, som i sin tur var ägare av det svarande förlaget, som skulle få betala eventuella skadestånd. Jävsinvändningen avvisades av såväl tingsrätten som hovrätten. En procedurfråga av detta slag kan ej överklagas till Högsta Domstolen.

Dahlbäck har haft styrelseuppdrag inom en stadsdelsförening för socialdemokratiska partiet i Nacka och uppdrag som representant för partiet i Nacka kommun. Irsten har haft diverse förtroendeuppdrag för socialdemokratiska partiet i Stockholm och uppdrag som representant för partiet i Stockholms kommun. Käll har varit ordförande för socialdemokratiska partiet i Österåker och ledamot av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen i Österåker. Hon har varit anställd av den socialdemokratiska partiet närstående pensionärsorganisationen PRO.

Nyman har varit ledamot i socialnämnden i Nacka och suppleant i kommunfullmäktige samt ledamot av verkställande utskottet inom Nacka arbetarkommun. Nyman har varit anställd vid det socialdemokratiska länsdistriktets kansli. Årlemalm har varit ledamot i såväl Järfälla kommunfullmäktige som Stockholms läns landsting. Hon har också varit ordförande för socialdemokratiska kvinnoförbundets länsavdelning i Stockholm. Många är alltså inte bara partimedlemmar utan också ekonomiskt beroende av partiet.

Ingen opartisk rättegång

I Europakonventionens artikel 6 heter det: "Envar skall, när det gäller att pröva hans civila rättigheter och skyldigheter eller anklagelse om brott, vara berättigad till opartisk och offentlig rättegång inför en oavhängig och opartisk domstol, som upprättats enligt lag."

Carl G. Holm anmälde hanteringen av tryckfrihetsrättegången mot Sven-Ove Hansson och Tidens Förlag för brott mot Europakonventionens artikel 6, då han ansåg att han inte fått sin sak prövad inför en oavhängig och opartisk domstol. Genom att fem av de nio juryledamöterna var medlemmar i det socialdemokratiska partiet uppfattade Holm domstolen som lierad med svaranden och alltså partisk.

Svenska regeringen har invänt att jury-systemet, med politiska val, har lång tradition i Sverige och sin medeltida bakgrund i nämndemannainstitutionen. Regeringen har också hävdats att tryckfrihetsförordningen i sig inte innebär ett krav på att jurymännen skall vara politiskt valda (dock har inte kunnat påvisas en enda svensk jurymän som saknar partibeteckning).

Grundlagsändring behövs

Europakommissionen kommer nu att fungera som "åklagare" mot Sverige inför Europadomstolen. När kommissionen drar ett ärende inför domstolen är sannolikheten att det berörda landet skall fällas ganska stor.

Om Sverige fälls i målet Holm mot Sverige måste lagstiftningen ändras på flera punkter, bl a måste tryckfrihetsförordningen ändras så att nuvarande jurysystem byts ut. Det är första gången den svenska grundlagen kritiscras i en rapport från kommissionen.

Arbetet med att utarbeta en förändring av tryckfrihetsförordningen är i full gång enligt statssekreterare Krister Thelin i justitiedepartementet. Men en sådan ändring tar tid, eftersom det krävs beslut av två riksdagar och riksdagsval mellan besluten. Troligen behålls jurysystemet, men det blir nya metoder att utse juryn.

I förlängningen kan också nämndemännen i vanliga rättegångar påverkas. Även de utses på politiska meriter. Carl P Herslow, Skånepartiets stridbare ledare i Malmö, har mot sitt nekande dömts för rattfylleri av en domstol som bestod av idel politiska motståndare. Också det målet är anmält till Strasbourg. □

Kekkonen KGB-agent?

Agrarernas (det finska Centerpartiets) partisekreterare Arvo Korsimo bad via en KGB-agent om tio miljoner mark i extra stöd till partiets valkampanj 1962.

Vädjan förmedlades direkt till Nikita Krusjtjev, som beviljade bidraget. Nio miljoner mark användes i presidentvalskampanjen, medan den sista miljonen användes för att stödja kandidater som stod för Kekkonen-linjen i riksdagsvalet

1961 var den sovjetiska kommunistdiktaturen på offensiven.

Den 13 augusti byggdes Berlin-muren. Östtyskarna, som tidigare haft möjlighet att fritt resa över gränsen, stängdes in i ett kommunistiskt fängelse. 1961 var fortfarande Andra världskriget i färskt minne.

Inte minst i Finland, som 22 år tidigare överfallits av Röda armén och tvingats att ge upp tio procent av sitt territorium med mer än tio procent av sin befolkning. En halv miljon finnar hade flytt undan kommunismen och bosatt sig i de delar av landet som klarat sig undan de kommunistiska okupanterna.

Sovjetkupp planerades i Finland

Det sovjetiska inflytandet i Finland var då levande. Mer levande än vad vi kanske kan föreställa oss idag. I Pragkuppen 1948 tog kommunisterna makten i Tjeckoslovakien. Nyckeln till kuppen i Prag var inrikesministern, och han var kommunist i den koalitionsregering som styrde landet.

Också den finländske inrikesministern, Yrjö Leino, var kommunist och förberedde tillsammans med sovjetiska ambassaden en kupp, som skulle ha gjort Finland till en sovjetisk satellitstat. Polismakten var redan kontrollerad av Yrjö Leinos kommunister. I sista stund backade Leino ur och kuppen kom av sig.

Fram till början av 1956 hade Sovjetunionen haft kontrollen över en militärbas på finländskt territorium, Porkkala, bara 3 mil väster om Helsingfors. Basen låg i de gamla svenskbygderna och över 7 000 finlandssvenskar hade deporterats för att ge ryssarna kontroll över ett 380 kvadratkilometer stort område.

Det var som om ryssarna kontrollerat Värmdö i närheten av Stockholm (med den skillnaden att Porkkala var dubbelt så stort som Värmdö).

1955 tillkännagavs som en goodwill-gest att de sovjetiska trupperna skulle dras tillbaka, men fortfarande uppfattades Finland som ett offer för sovjetisk expansionism.

Nattfrosten – Sovjet sparkar Finlands statsminister

Agraren (centerpartisten) Urho Kekkonen ställde upp i presidentvalet 1956 med kommunisternas stöd. Han ville framstå som så sovjetvänlig som möjligt. Som den som skulle kunna utverka ytterligare eftergifter från Sovjet.

Kekkonen vann presidentvalet 1956 med en rösts marginal. Än idag är det ingen utomstående som säkert vet vem i elektorsförsamlingen som lade den avgörande rösten på Urho Kekkonen istället för socialdemokraten Karl-August Fagerholm, som utöver stödet från sitt eget parti hade stöd från Finlands moderater. Hade elektorerna följt partilinjen hade Fagerholm vunnit. Fagerholm var en principfast anti-kommunistisk socialdemokrat av den "gamla skolan". Kanske en motsvarighet till Gunnar Sträng i Sverige.

I juli 1958 tvingades Kekkonen, efter riksdagsvalet, utse en regering under Karl-August Fagerholms ledning, en regering som innehöll såväl socialdemokrater som moderater. Regeringen väckte våldsamt opposition i Moskva och den tvingades att avgå, trots att den hade majoriteten bakom sig i Finlands riksdag.

Det var den s k nattfrosten. Sovjet påverkade direkt finländsk inrikespolitik. Finland, som på ett så storartat sätt försvarat sig mot det sovjetiska militära övergrepp

Urho Kekkonen fick 10 miljoner mark av KGB till valkampanjen 1962.

pet under Andra världskriget, blev nu för lång tid framöver beroende av sovjetiskt godkännande för alla väsentliga politiska avgöranden.

Notkrisen – Finland helt i Sovjets klor

År 1961 började det återigen dra ihop sig till val i Finland. Presidentens mandatperiod är sex år. Kekkonens omval var hotat av Olavi Honka, som fick stöd inte bara från sitt eget parti, socialdemokraterna, utan också från moderaterna.

Men Kekkonen var definitivt Moskvas man. Han hade stöd av centerpartister och kommunister. Honka låg bra till inför valet. Med en principfast antikommunist från socialdemokraterna som president hade mycket av det sovjetiska inflytandet över Finland gått förlorat. Därför gjordes massiva sovjetiska insatser för att stoppa "Honka-fronten".

Den mest effektiva åtgärden var den så kallade notkrisen. Redan 1948 hade Finland ingått en vänskaps- och biståndspakt med Sovjetunionen (VSB). Pakten var påtvingad i samband med freden med Sovjet efter Andra världskriget. Ett oblikt öde hade placerat Finland på den förlorande sidan i kriget.

Pakten innebar att Finland skulle konsultera Sovjetunionen om landet var hotat av "tysk revanschism" och ett europeiskt krigshot. 1961 begärde Sovjet konsultationer med hänvisning till pakten. Stämningen i Finland – och Norden – var efter denna begäran ytterst pressad. Sovjetunionen hade lagt under sig det ena landet efter det andra i Östeuropa – skulle Finland bli nästa offer? Den 1948 planerade statskuppen var visserligen då inte känd av den finländska allmänheten, men allmänheten förstod ändå att situationen var kritisk. Finlands frihet stod återigen på spel.

När noten avgavs var Kekkonen i USA på besök. Han åkte genast hem och begav sig till Novosibirsk där han träffade Nikita Krusjtjev. Där gjorde de enligt dåvarande pressreferat upp om Finlands framtid.

Men i själva verket hade långsiktspjänen gjorts upp redan i Kekkonens bastu 1960. Krusjtjev avstod från sina krav på konsultationer enligt VSB-pakten (men det var ju just konsultationer han framtvingat i Novosibirsk). Kekkonen kunde framstå som Finlands räddare. Honka-fronten upplöstes och Kekkonen kunde vinna 1962 års presidentval. Finlandisering blev ett begrepp i världen. Ett solkigt begrepp som

Uppgifter tyder på att den så kallade notkrisen var en beställning av Kekkonen för att stärka hans position inför presidentvalet.

kunde börja tvättas bort först när Kekkonen efterträddes av Mauno Koivisto som president 1981.

Kekkonen KGB-agent?

För två år sedan släppte den avhoppade toppmannen inom KGB Oleg Gordievskij ut en bok som innehöll uppgifter om en rad spionaktiviteter i Norden och Storbritannien (Gordievskij hade arbetat i flera nordiska länder och dessutom i London, Norden och Storbritannien tillhör samma avdelning inom KGBs organisation, så Gordievskij hade osedvanligt stor inblick i vad som hände i Finland).

Gordievskij skrev att Kekkonen ansågs vara agent åt KGB. Nu är definitionen på en KGB-agent inte glasklar. Officerarna inom KGB får i uppdrag att värva agenter, dvs uppgiftslämnare eller inflytandeagenter (som t ex Arne Treholt).

En officer bedöms efter hur många agenter som kan värvas. Men till syvende og sist måste t o m KGBs centrala organisation lita till den enskilde officerens bedömning av om en värvning har lyckats eller ej. Visst är den som tar emot pengar för att lämna hemliga uppgifter en entydig agent. Men den som diskuterar förtroligt med KGBs företrädare och låter sig påverkas kan också betraktas som en agent – även om betalning inte sker. Det var till den kategorin Gordievskij trodde att Kekkonen skulle räknas.

I höst har det visat sig att det var värre.

Sovjetiska pengar till Kekkonens valkampanj

I och med att gamla sovjetiska arkiv öpp-

nats för forskarna finns det nu möjligheter att undersöka en rad saker som tidigare inte gått att få belysta från andra hållet.

Docent Hannu Rautkallio har gett ut en bok med dokument som är hämtade ur Sovjetunionens Kommunistiska Partis Centralkommittés hemliga arkiv. Rautkallio har visserligen inte kunnat gå till botten med de enorma arkiven, men bland de dokument som grävts fram är ett som visar att agrarernas partisekreterare Arvo Korsimo via en KGB-agent bad om tio miljoner mark i extra stöd till partiets valkampanj 1962.

Vädjan förmedlades direkt till Nikita Krusjtjev, som beviljade bidraget. Nio miljoner mark användes i presidentvalskampanjen, medan den sista miljonen användes för att stödja kandidater som stod för Kekkonen-linjen i riksdagsvalet (i Finland är det personval, väljarna röstar inte bara på parti utan också på person). Miljonen satsades främst i områden där riksdagsmän från partiets högerflygel var starka.

Johannes Virolainen, som under 1960-talet under flera år var statsminister för agrarerna och dessutom vice partiförande, förnekar att agrarförbundet fick direkt stöd från det sovjetiska kommunistpartiet. Men han bekräftar samtidigt att Arvo Korsimo grundat en stiftelse som hade till uppgift att stödja Kekkonen. Virolainen menar att det är troligt att pengarna kanaliserades vägen via denna stiftelse.

Det förtjänar här särskilt att noteras att den begäran om stöd som beviljades av såg tilläggsstöd. Det betyder att det i botten också måste finnas ett ordinarie stöd, men om detta har hittills inga dokument hittats.

Det påstås att ännu ej publicerade dokument skall visa att ytterligare andra finländska partier fått stöd från Sovjet, bl a de skimoniterna, en sovjet-vänlig utbrytargrupp från socialdemokraterna.

Förre riksdagsmannen Georg C. Ehrnrooth, den finländske politiker som mest konsekvent fört kampen mot Kekkonens sovjetvänliga linje, skriver bittert i en kommentar: "Men ingen av oss, som var engagerade i den breda fronten av demokratiska, fosterländska partier som K-linjen gick in för att krossa med hjälp av främmande makt, har någonsin kunnat ana att Finlands borgerliga statsöverhuvud vänder sig till den socialistiska stormakten för att få ekonomisk hjälp i sin kamp mot landsmän".

Notkrisen – beställning av Kekkonen

Hannu Rautkallio gav i oktober 1992 ut ytterligare en bok (*Novosibirskän lavastus*) som byggde på hans forskningar i de sovjetiska kommunistiska arkiven.

Han menar sig kunna dra slutsatsen att hela notkrisen var en beställning från Kekkonen för att stärka sin position inför presidentvalet. Åtminstone var Kekkonen helt införstådd med noten och hur den skulle utformas. Han var tillfrågad i förväg och hade fått ge sina synpunkter. Det var KGB som svarade för utformningen av noten.

Rautkallio har haft tillgång till den dåvarande sovjetiske Helsingforsambassadören A. V. Zacharovs dagböcker. I dem framgår att Kekkonen själv – via ambassaden – förde fram information om Finland till Sovjetledningen och kommunistpartiet.

Det framgår också att de sovjetiska diplomaterna spelade med i ett spel som lades upp i samförstånd med Kekkonen. Zacharov agerade således offentligt mot en finländsk associering till frihandelsorganisationen EFTA (då var det inte tal om medlemskap), samtidigt som den sovjetiska ledningen redan gett sitt godkännande. Kekkonen skulle få vinna inrikespolitiska poäng genom att för allmänheten visa att hans goda kontakter i Moskva kunde ge resultat.

Vid den här tiden var det få finländare som vågade ställa den riktigt grundläggande frågan: Vad hade Sovjet med Finlands eventuella medlemskap i EFTA att göra överhuvudtaget?

Rautkallio visar hur Kekkonen rådgjorde med Krusjtjev om en eventuell utvidg-

ning av regeringen till att omfatta även socialdemokraterna och hur även den lämpliga tidpunkten för riksdagsvalet diskuterades.

När det gäller notkrisen visar KGBs man i Helsingfors J. V. Voronin i sina rapporter till Moskva betydande oro för att saken tagit en felaktig vändning. Det som skulle blivit en inrikespolitisk fråga fick alltför stora säkerhetspolitiska aspekter i den finländska debatten. Det var inte avsikten från Sovjets sida.

Det finns också ett dokument som visar att den sovjetiske utrikesministern Andrej Gromyko var medveten om att såväl pre-

denna berättelse heter det att agrarerna behövde ett svepskäl för att upplösa riksdagen, ett svepskäl som "vår not av den 30 oktober gav dem".

Hannu Rautkallios avslöjanden har naturligtvis inte fått stå oemotsagda av Kekkonen-linjens anhängare. Många har mycket att förlora på om det kommer fram att de varit medansvariga i den politik som innebar att Finland styrdes lika mycket från Moskva som från Helsingfors.

I Kekkonens eget arkiv i Orimattila tilläts idag bara en forskare – den store Kekkonen-entusiasterna Juhani Suomi. Han motsäger Rautkallios påståenden, men

Den avhoppade KGB-mannen Oleg Gordievskij betraktar Kekkonen som en KGB-agent – även om Kekkonen inte tillhörde den typ av agenter som fick betalt av KGB.

sident Kekkonen som utrikesminister Ahti Karjalainen var införstådd med notens innehåll – innan de reste till USA. Ytterligare ett belägg för att notkrisen ingick i ett spel mellan Kekkonen och de sovjetiska ledarna.

KGB-man bekräftar det mesta

Rysslands nuvarande ambassadör i Helsingfors, Jurij Derjabin (som tidigare brukat framföra KGBs syn på skandinavisk politik genom att skriva debattartiklar under pseudonymen Jurij Kommissarov) bekräftar i samband med publiceringen av Rautkallios bok att Kekkonen var välinformerad om noten i förväg.

Derjabin arbetade själv med utformningen av noten. Derjabin påpekar också att noten fick effekter på inrikespolitiken i Finland, något som också bekräftar av sovjetiska Helsingfors-ambassadens hittills hemliga verksamhetsberättelse för 1961. I

dokumentationen är svag. Misstänksamheten är också stor mot hela Kekkonen-arkivet, så länge bara en enda forskare tilläts använda sig av det.

Suomi, som i vått och torrt försvarar Kekkonen, hävdar nu att det största hotet mot Finland inte alls var omkring 1960 utan betydligt senare, mellan 1968 och 1978. Och Kekkonen löste naturligtvis även då problemen med glans. Suomis trovärdighet förbättras dock knappast av att han påstår att noten kom som en fullständig överraskning för Kekkonen, trots alla nu kända dokument som säger motsatsen.

Det finns säkert fler avslöjanden att göra i de sovjetiska arkiven. Än så länge är det bara Centralkommitténs arkiv som har öppnats. Mer dynamit i finländsk – och kanske svensk – politik kommer säkert att explodera om vi en dag även kommer in i KGBs arkiv. □

Frihetsfronten - en nagel i statens öga

Det är mitt i natten i den stora staden. Två civilpoliserna har lurat sig in i den mörka källarlokalen. Musiken är hög, och luften instängd. Civilpoliserna kontakter sina kolleger och plötsligt stormas stället. Lokalen fylls av tjugotoalet poliser, som beslagtar varor och griper de ansvariga. Är det platsen för en inspelning av Miami Vice?

Nej, platsen är St Eriksgatan 89 i Stockholm och det rör sig om politisk verksamhet i Sverige anno 1993. Föreningen Frihetsfronten driver sedan en tid en svartklubb för att förverkliga sina idéer om mänskliga rättigheter.

Svartklubben, eller som de ansvarar för verksamheten kallar den "friklubben", erbjuder festande människor en plats att vara på, även efter klockan tre på natten.

Statsmakterna har ju bestämt att då ska det vara slut på festandet. Då ska man gå hem och lägga sig. Den som inte accepterar detta och vill fortsätta att "slå runt", går till Frihetsfronten och roar sig ända till halvsjutiden på morgonen.

Ska man roa sig brukar det i Sverige krävas alkohol. Även detta erbjuder klubben - i strid med "lagen om utskänkning av al-

koholhaltiga drycker".

Enligt Frihetsfrontens synsätt har varje människa rätt att göra precis vad hon vill, bara hon inte skadar andra, en ideologi som brukar kallas nyliberalism. Ideologin bakom Frihetsfronten kan karaktäriseras som en långt renodlad nyliberalism.

Klubbens 8 500 medlemmar är dock knappast alla medvetna nyliberaler. Bland de som överhuvudtaget är politiskt intresserade finns både konservativa och socialister, vars principer tillfälligt satts ur spel p g a den lockande ölen. Många besökare

är säkert både ovetande och ointresserade av Frihetsfrontens politiska inriktning. Men som Frontens företrädare konstaterar: Att besöka klubben efter tre på natten är redan det ett politiskt ställningstagande - för den enskildes rätt att själv avgöra när på dygnet han eller hon vill roa sig.

Ordet "svartklubb" uppfattas oftast negativt och förknippas med maffia, våld och kriminalitet. Men den som har besökt Frihetsfronten slås av motsatsen. Här är det sällan bråk, något som faktiskt inte är ovanligt på de "tillåtna" ställena. Även när stället är fullt är ordningen exemplarisk.

För att man ska komma in krävs medlemskap i klubben "Tritnaha". Medlemskapet är gratis, men inträdet kostar sedan 50 kronor per besök. Tritnaha är också det namn som möter besökaren vid entrén på St Eriksgatan. Den originella skylten, med två grodor, är välkänd bland nöjeslystna stockholmare - även bland många som i övrigt är okunniga om Frihetsfronten och dess politiska verksamhet.

Inte bara fester

Frihetsfronten ägnar sig inte bara åt fester. Tisdagskvällarna är viktiga för intressanta talare. Den kväll då Contra besökte lokalen analyserade Svenska Dagbladets Mattias Bengtsson den ekonomiska krisen, och stämningen var seriös. Debatter anordnas mellan representanter för olika åsiktsriktningar. Exempel på debattörer som besökt Frihetsfronten är Ian Wachtmeister, Vidar Andersson, Ulf Kristersson, Anders Isaksson och Eddie Tistelgren.

Talarnas arvode utgår i form av en hel flaska whisky, vilket i Sverige givetvis är förbjudet. Men vem skulle neka? Inte Mattias Bengtsson i alla fall. Med tanke på Systembolagets höga priser blir det dessutom en ganska hyfsad timpenning.

På onsdagarna anordnas konserter. Dessa har lett till att övriga hyresgäster i huset känt sig störda. Frihetsfronten diskuterar därför att lägga ned onsdagskonserterna.

Till den seriösa verksamheten hör ett bokbord med nyliberal litteratur. Självfallet säljer man även Bill Perssons Tankar om nyliberalismen.

Hembränning – En kul och hederlig hobby

en Anders Varvén

Var tredje man som dricker i den här landet är beredd på att köpa en flaska whisky som inte är tillverkad i Sverige.

Det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum. Och det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum.

Det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum. Och det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum.

Det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum. Och det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum.

Det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum. Och det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum.

Det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum. Och det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum.

Det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum. Och det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum.

Det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum. Och det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum.

Det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum. Och det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum.

Det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum. Och det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum.

Det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum. Och det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum.

Det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum. Och det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum.

Det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum. Och det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum.

Det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum. Och det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum.

Det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum. Och det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum.

Det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum. Och det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum.

Det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum. Och det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum.

Det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum. Och det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum.

Det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum. Och det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum.

Det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum. Och det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum.

Det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum. Och det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum.

Det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum. Och det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum.

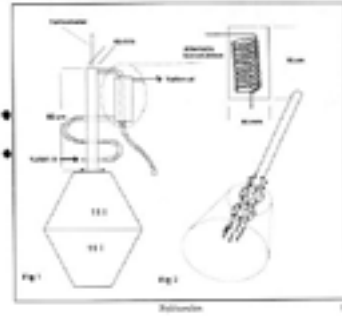
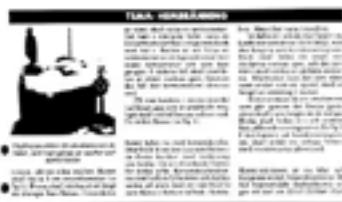
Det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum. Och det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum.

Det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum. Och det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum.

Det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum. Och det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum.

Det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum. Och det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum.

Det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum. Och det är en sanning som inte många vill erkänna, men den är ändå en faktum.

Tidningen Nyliberalen har gjort sig (ö)känd genom artiklar om konsten att hembränna. Det senaste numret uppvisar dock en betydligt seriösare profil.

Hyresvärderna, fastighetsbolaget Regnbågen, har försökt vräka Frihetsfronten, men misslyckats.

–Jag är oerhört illa berörd av att hyresgäster känt sig störda, säger Frihetsfrontens VD, Anders Varvén. Han hävdar dock att han, innan hyreskontraktet ingicks, fick en försäkran från hyresvärderna om att lokalen var bullerskyddad. På sistone har dock Frihetsfronten till stora kostnader förstärkt bullerskyddet. Som sanna nylibe-

raler vill man inte inkräkta på andras rättigheter till en ostörd nattsömn.

Fronten lignar sig också åt att gömma flyktingar. Dessa får i Frihetsfrontens regi en fristad. Flyktingarna, som kommer exempelvis från Baltikum, får hjälpa till med festverksamheten. Frihetsfronten har även en viss social verksamhet. Man försöker få sk värstingar på fötter. Istället för den förhatliga staten är det ju de "naturliga gemenskaperna" som ska sköta den detaljen i ett nyliberalt samhälle. Tråkigt nog har detta sociala engagemang inte fått någon större uppmärksamhet.

Publicistisk verksamhet

Föreningen Tritnaha, som är formellt fristående från Frihetsfronten, omsätter mycket stora summor. Att sälja alkohol till omkring 500 människor varje fredag- och lördagkväll fram till morgonen, ger stora intäkter. Öl köps på Systembolaget, medan spriten till stora delar består av hembränt. De priser som besökarna får betala är ändå lika höga som på andra, legala klubbar.

Eftersom bokföringen kan sägas vara mycket "fri", och nyliberaler i gemen inte vill bidra till Riksskatteverkets intäkter, är det mycket svårt att få fram en specifik siffra. Enligt uppgift ligger dock omsättningen på i storleksordningen 12 miljoner kronor per år. Det betyder förstås inte att vinsten är lika stor. Förutom lokalhyra, löner till vakter osv – kostnader som Tritnaha har gemensamt med andra klubbar – måste klubben också bekosta det "svinn" som polisens råder förorsakar i form av beslagtagna alkoholvaror.

Frihetsfronten är, till skillnad från Trit-

naha, ett registrerat aktiebolag och går att bedöma efter konventionella kriterier. Bolaget omsätter runt två miljoner och söker enligt sin affärsidé sprida nyliberala idéer.

Det pengar som verksamheten genererar används bl a till utgivningen av tidningen Nyliberalen, tidningen som gjort sig (ö)känd genom artiklar om konsten att hembränna.

I höstas gavs tidningen Ego ut, avsedd att nå en betydligt bredare publik. Ego distribuerades gratis i 1,2 miljoner exemplar till samtliga hushåll i Stockholm och Uppsala. Ego skall komma ut fler gånger och då i ännu större upplagor.

"Sverige en polisstat"

Hur ser då myndigheterna på Frihetsfronten? Givetvis har de bekämpat Frihetsfronten med de flesta medel.

Den 15 januari i år gjorde polisen sin elfte razzia, där mönstret från de tidigare upprepades: Polisen kommer, beslagtar spriten och säger åt besökarna att gå hem. Polisen åker iväg, besökarna kommer tillbaka, arrangörerna hämtar mer sprit – och allt fortsätter som förut. Nästa dag står det om tillslaget i massmedia, vilket är positivt för klubben. – Gratisreklam, säger en representant för Frihetsfronten.

De ansvariga håller sig undan från polisen och skyller på varandra. Och de enskilda polismännen tycker säkert att det finns viktigare saker att ägna sig åt. Även en extremnykterist torde ju inse att mord och våldtäkter är viktigare brott att stävja än olovlig försäljning av alkoholdrycker.

Får någon från Frihetsfronten ett bötesstraff, betalas detta genast med pengar från festverksamheten. Skulle någon få ett fängelsestraff blir konsekvensen att martyrer skapas. Styrelseordförande Christian Gergis står inför rätta i vår för sina tidigare

(fortsättning på sidan 22)

Tisdagarna är viktiga för debatter och talare. Här smyger Svenska Dagbladets ledarskribent Mattias Bengtsson iväg med den flaska whisky han fått i arvode.

Skylden "med godorna" är välkänd bland nöjeslystna stockholmare.

"Frihetsfronten är kryptokommunistisk!"

Anarkistfronten (den s k Frihetsfronten) opererar under pseudo-liberala förtecken och bedriver en ideologiskt subversiv verksamhet. Anarkistfrontens företrädare tillåts svärta ned sanna liberala ideal i svenska medier. Det gör de bl a genom att koppla ihop motstridiga begrepp som kapitalism och anarkism.

Med begreppet kryptokommunism avses här: att verka för irrationella idéer som på något sätt spelar kommunisterna i händerna.

Den rena, sanna och genuina *laissez-faire*-kapitalismen är ett samhälle med en suverän statsmakt, vars enda uppgift är att försvara individens liv, frihet och egendom gentemot interna och externa hot. En motpol till detta samhällssystem är det statslösa, anarkistiska samhället. Utan en suverän statsmakt har individens rättigheter inte något försvar.

Anarkistfronten förvränger det kapitalistiska idealet genom att koppla ihop begreppen kapitalism och anarkism. Det gör den främst genom att använda antibegreppet "anarkokapitalism". Detta begrepp innehåller påståendet att en kompromiss mellan stat och ickestat är möjlig. En sådan kompromiss är i själva verket vare sig möjlig eller önskvärd. Endast gangsterligor har något att vinna på att få verka "fritt" i ett statslöst samhälle. Hederliga människor har allt att förlora på att leva under laglöshetens villkor. En kompromiss mellan lag och laglöshet, kan egentligen inte ha någon annan reell innebörd än att lagen får ge vika för laglösheten.

Desinformation om kapitalismen

Socialister brukar skrämja människor med det falska påståendet att kapitalism innebär att den starke lever på den svages bekostnad. Påståendet är falskt därför att den starke endast kan leva på den svages bekostnad genom att använda våld.

Sanningen är att kapitalismen är det samhällssystem som fullständigt bannlyser våldet i relationer mellan människor. I det kapitalistiska samhället finns en statsmakt som har lagligt monopol på användandet av våld och som får använda våld endast i vedergällningssyfte mot den individ som har initierat våld mot någon annan individ.

Socialisternas lögn om kapitalismen förstärks nu av Anarkistfrontens desinformation. När Anarkistfronten hävdar att anarkism och kapitalism kan kopplas ihop,

"Orup är f d kommunist. Han har övergett en form av anarkism för en annan." får socialisterna anledning att utropa: precis vad vi alltid har hävdat!

Avsikten med Anarkistfrontens desinformationsverksamhet är att skapa en pro-anarkistisk opinion – genom att lura folk att tro att mänsklighetens enda alternativ är anarkistisk laglöshet eller statligt förtryck. Fronten vill att människor skall föredra laglösheten framför det statliga förtrycket.

Anarkistfronten förespråkar en specifik anarkism. Detta är exakt vad kommunister i alla tider också har förespråkade. Det kommunistiska idealet innebär just en anarkism. Kommunisterna vill dock först införa diktatur av en viss typ, som sedan – enligt den befängda teorin – skall vittra

sönder. Detta mirakel skall ske genom att människorna under diktaturens successivt förvandlas till altruistiska offervilliga djur. I motsats till detta innebär kapitalismen en stat, men en stat vars enda uppgift är att besvara initierandet av våld med våld.

Anarkisten Orup

Nyligen har Anarkistfronten, i sin tidning *Ego*, presenterat en kändis bland sina anhängare. Sångaren Orup påstås tänka principiellt: "...få vet att det bakom fasaden finns ett brinnande engagemang för idéer och principer." Han påstås också vara antisocialist: "...man kan beskriva Orup som en stor visionär. Och det är frihetliga visioner – långt bort från välfärdsstatens moralism och socialism."

Detta "brinnande" och principiella engagemang tar form i uttalanden som: "Liberal? Det låter ju som nå'n jävla folkpartist. Jag är väl en snäll anarkist liksom." Att vara "en snäll anarkist" är en självmot-sägelse då en anarkist inte vill ha en stat som tvingar honom att respektera andras liv och egendom.

Orup är f d kommunist. Han säger sig aldrig ha läst liberal (eller ens låtsas-liberal) litteratur. Han har övergett en anarkism för en annan. Orup säger: "Någon gång har jag röstat på VPK, för länge sedan. Men det slutade jag med ganska tvärt. Människor måste ha möjlighet att påverka sina liv. Och då kan man ju inte rösta på VPK... Dom där feiga jävlarna som inte ens vågar kalla sig kommunister för att det börjar blåsa lite hårt. Det är det fegaste jag varit med om."

Anarkisten Orup var tidigare anhängare av kommunism. VPK stod dock inte för omedelbar anarkism här och nu, eftersom man ville gå omvägen över diktatur. Detta innebär problem för Orup som ansåg att: "Människor måste ha möjlighet att påverka sina liv. [Underförstått: här och nu.]" Det värsta med kommunisterna är dock, enligt Orup själv, inte att de är kommunister, utan att de inte längre vågar kalla sig för kommunister!

(fortsättning på sidan 22)

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelning har sammanställt av Carl G. Holm. Den innehåller sammanfattningar och kommentarer till händelser i världen. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är sammanfattningar av originalkällan, försövt inte annat markerats med citationstecken.

Kronofogden i Värnamo

De flesta av Contras läsare har säkert noterat att tandläkaren Yngve Bergkvist i Värnamo sköt ned kronofogdarna Ronny Sundgren och Bo Vernborg. Contra kan och vill inte försvara Bergkvist, men vi menar att händelsen förtjänar en mer balanserad uppmärksamhet. Den är nämligen ett utmärkt exempel på vart fogdestaten kan driva desperata människor genom ett okänsligt byråkratiskt system.

För några år sedan blev Yngve Bergkvist anklagad för "sexuella trakasserier" mot en tandsköterska. Det går naturligtvis inte att på en arbetsplats med två personer samarbeta om den enda anställda framför sådana anklagelser mot sin chef. Alltså sades tandsköterskan upp, men hon hävdade att uppsägningen inte var sakligt grundad och krävde skadestånd för den olaga uppsägningen. Vilket hon fick! Skadestånd utdömdes på 70.000 kronor, vartill kom 15.000 kronor till hennes fackförening och 5.000 kronor i advokatkostnader, sammanlagt 90.000 kronor.

Observera att de påstådda trakasserier inte föranledde något skadestånd, det var uppsägningen som prövades av domstolen. Det var då Bergkvist råkade i luven på myndigheterna på allvar för första gången. Konflikterna skulle fortsätta och fördjupas. Senaste vändan var att skattemyndigheterna krävde att han skulle leverera in skatt för hela vinsten på sin tandläkarpraktik, samtidigt som han nekades avdrag för den förlust som han gjorde på sitt jordbruk.

Enligt det nya skattesystemet är det så fiffigt ordnat för staten att den tar andelar när saker går med vinst, men vägrar att vara med och dela förluster. Dessutom kan staten själv bestämma vilka rörelser som skall få räknas ihop. I princip kan staten dela in en rörelse i många smådelar och därmed öka skattebelastningen för den enskilde. Här accepteras inte längre några "gungor och karuseller". Det var en sådan uppdel-

ning som skattemyndigheterna i Värnamo gjorde med Bergkvist. Han protesterade och överklagade. Men redan innan överklagandet var prövat i högre instans skulle kronofogden driva in statens fordringar. Bergkvist vägrade att betala med hänvisning till att han överklagat, men det struntade kronofogden i.

Myndigheten beslöt istället att beslagta Bergkvists fädernegård som är på 30 hektar med ett värde på ungefär 2 miljoner (hänsyn tas till att bostadshuset hade hög kvalitet). Kvarstående skuld var på 20.739 kronor. Kronofogden valde fastigheten för att den var enkel att hitta i registren. Det var nämligen krångligt att ta rätt på vilken bank han hade pengar på. Eller att beslagta hans bil. Eller att begära indrivning från försäkringskassan, som varje månad skickar tiotusentals kronor i tandvårdsersättning direkt till tandläkarna.

Lasermannen

Den s k lasermannen satte förra vintern skräck i invandrare i Stockholm. Oförklarligt sköts invandrare ner på gatan, i butiker etc. Media hakade på och skrev om den tilltagande rasismen bland svenskarna.

Nu är lasermannen gripen (även om han fortfarande nekar förefaller polisen ha mer än tillräckligt med bevis mot honom). Nu har det plötsligt blivit tyst om svenskarnas hemska rasism. Den gripne är nämligen visserligen svensk medborgare, men bägge hans föräldrar är utomnordiska invandrare.

Styrelsrepresentation i bankerna

Staten har sedan den socialdemokratiska socialiseringsvågen i slutet på 1960-talet representation i bankers och försäkringsbolags styrelser. De utsedda representanterna är vanligen riksdagsmän och skall svara för att allmänheten för insyn och möjlighet att påverka verksamheten. Vi vet alla hur väl styrelserna har skött bankerna under de senaste åren.

En av de riksdagsmän som suttit i Nordbankens styrelse har självkritiskt berättat om vad hon gjorde där. Det är nuvarande statsrådet Görel Thurdin (c) som i Expressen sa: "Jag vet inte så mycket om banker. Jag satt här mest för att lära mig".

Svensk barnomsorg dyr så in i Norden

Svensk barnomsorg sysselsätter idag 120 000 personer, en ökning på över 100 000 under de senaste tjugo åren. Huvuddelen (88 procent) av barnomsorgen betalas med skattemedel, resten är föräldrarnas avgifter. När en verksamhet växer så snabbt som barnomsorgen blir kvaliteten dålig och kostnaderna höga. Det går bra att jämföra med t ex det s k miljonprogrammet på bostadsbyggnadsområdet. Den miljon lägenheter som byggdes under tio år från slutet av 1960-talet blev dyra och dåliga. Idag för kommunerna (för de flesta lägenheterna byggdes av kommunala bostadsbolag) satsa miljarder för att renovera skräpet som byggdes då.

När Statskontoret för några år sedan undersökte kostnaderna för barnomsorgen i de nordiska länderna kom man fram till att kostnaderna i Sverige var ungefär dubbelt så höga som i övriga länder. Skillnaden i kvalitet var inte mätbar. Den svenska verksamheten var mer personalintensiv utan att vara bättre. Genom standardkrav, hårda regler för öppethållande och närvaro slösade Sverige bort miljarder.

1990, det sista året för vilket en jämförelse kan göras, satsade Sverige 2,2 procent av BNP på barnomsorg. Danmark satsade 1,3 procent, Finland 1,1 procent, Norge 0,6 procent och Island 0,5 procent. Trots att Sverige satsade dubbelt så mycket som Danmark hade fler danska barn (58%) än svenska (56%) barnomsorg. Finland låg något lägre än Danmark och Sverige (47%), medan de låga isländska och norska kostnadsandelarna förklaras av lägre andel barn i dagis (43 respektive 36 procent). Men räknat per barn är de svenska kostnaderna alltså dubbelt så höga som i våra grannländer.

Försäkringskassan skiter i kostnaderna

En av våra läsare har en handikappad son på fyra år. Sonen behöver åka till läkaren, behöver träna i simhallen ett par gånger i veckan och också ofta besöka sjukgymnasten. Sjukvårdsmyndigheterna ställer upp. Och försäkringskassan ställer upp. Också när det gäller kostnaderna för att ta sig till

de olika institutionerna som kan hjälpa till. Sonen får färdtjänst, som kan utnyttjas till hur många aktiviteter som helst av det här slaget. De totala färdtjänstkostnaderna når snabbt upp till 70.000 kronor per år. Nu finns det också bidrag till bil för handikappade. Det kan utgå med 30.000 kronor, vart sjunde år ungefär. Vår läsare försökte nu denna väg istället. En billig begagnad bil skulle ju kunna tjänstgöra på samma sätt som dyrbar taxi, fast till en mycket lägre kostnad. Men det blev avslag på ansökan.

Motiveringen var att det var fullt möjligt att handikappat (som har sin grund i en hjärnskada) under en sjuårsperiod förbättrats så mycket att bidrag inte längre skulle behöva utgå. Och då kunde det inte bli något bilbidrag. Vår läsare försökte vid detta avslagsmotiv förklara att Försäkringskassan på ett halvår tjänat in hela bilbidraget för sju år. Och under en sjuårsperiod skulle besparingen bli cirka 460.000 kronor för Försäkringskassan. Det kärnfulla svaret från tjänstemannen på Försäkringskassan var: "Jag skiter i kostnaderna."

Mer stödpengar kastas bort på Filminstitutet

Från den 1 januari 1993 har Du som läsare blivit dubbelt så filmintresserad som Du var förra året. Det har staten bestämt genom att i dessa de rekordstora budgetunderskottens tid fördubbla det statliga stödet till filmbranschen.

Staten ökar sitt årliga bidrag till svensk filmproduktion från 29,6 till 61,5 milj kronor. Samtidigt får det statliga Filminstitutet (som erbjuder alla som bor på Östermalm i Stockholm, eller har möjlighet att åka dit, dvs ungefär 85 procent av skattebetalarna står utanför, tillgång till billig kvalitetsfilm) ökat stöd från 33,8 till 61,5 milj kronor.

Särskilt anställda byråkrater, "konsulenter" får framöver rätt att bestämma om filmproduktionen. Det är dessa byråkrater som kommer att avgöra om en film kommer att spelas in eller ej – inte marknaden. Visst, tre–fyra svenska spelfilmer är givna kommersiella succéer varje år, men alla övriga lever på statligt stöd.

Tittar vi i backspegeln kan vi ge några belysande exempel på var statens filmpengar hamnar. Håkan Alexanderssons film *Hammar* fick sammanlagt statligt stöd på 3.596.476 kronor. Den färdiga filmen sågs av sammanlagt 389 personer som betalade sammanlagt 21.860 kronor för biljetter-

na. Genomsnittskostnaden för varje åskådare var 9.245 kronor. Lite bättre siffror blev det för filmen *En gång i Sverige* med inte mindre än tre regissörer: Ebbe Gilbe, Gunnar Källström och Kjell Tunegård. Filmen klarades av med enbart 1.945.727 kronor i statligt stöd, vilket bara motsvarade 2.262 kronor för var och en av de 860 åskådare som såg filmen på våra biograf.

En bra kommersiell film kan locka över en miljon åskådare. Mest sedda film 1991/92 var *Den ofrivillige golfaren* med 1 488 411 åskådare och biljettintäkter på drygt 85 miljoner. Sammanlagt sju filmer hade mer än en halv miljon åskådare var, av de sju filmerna var tre svenska (förutom *Golfaren* filmerna *Ånglagård* och *Joker*).

Varje gång Du betalar 60 kronor för att se *Robin Hood*, *Bodyguard* eller *Ånglagård* betalar Du samtidigt för att några få skall få se filmer som *Hammar* och *En gång i Sverige*.

Det statliga stödet till filmen finansieras med hjälp av en specialdestinerad skatt på svenska biobesök och svenska TV-kanaler (TV3 klarar sig, det är ju en engelsk kanal med säte i London – om än på svenska med produktionen i Sverige). Varje gång Du betalar 60 kronor för att se *Robin Hood*, *Bodyguard*, *Ånglagård* eller *Skönheten och odjuret* betalar Du samtidigt för att några få skall få se filmer som *Hammar* och *En gång i Sverige*.

Ansvarig för denna våldtäkt på medborgarnas fria val är f n Birgit Friggebo. Men hon får varm uppbackning också av socialdemokraterna, som gärna ser dubblingen av deras egen pengarullning.

(Information från Filminstitutet och riksdagen)

Fördubblade byggkostnader orsaken till byggkrisen

Under det glada 80-talet lät banker och byggare i skön förening byggkostnaderna rusa iväg mot skyarna. 1980 uppskattades byggkostnaderna till cirka 7.000 kronor per kvadratmeter (räknat i 1991 års priser). År 1991 översteg kostnaderna 13.000 kronor. Nästan en fördubbling på tio år! Samtidigt har räntorna gått upp, vilket förklarar varför bostadssubventioner exploderat samtidigt som kommersiella lokaler står outhyrda.

I det automatiska subventionssystemet bryr sig ingen om kostnaderna. Det är bara att rekvirera mer pengar från staten. Nu, när systemet visat sig omöjligt, sjunker

kostnaderna snabbt. På ett år har byggkostnaderna gått ned med 20 procent. Byggherrarna har plötsligt insett att de måste få hyresgäster som kan betala. Den insikten har de inte haft tidigare, då de förlitat sig på att skattebetalarna skulle stå för kostnaderna. Då kunde man spendera frikostigt. Det överdrivna byggande som pågått en så lång tid på grund av en orimlig subventionspolitik innebär att vi knappast kommer att behöva bygga något alls de närmaste tio åren.

Den svenska byggindustrin slås ut och när byggandet kommer igång igen någon gång på andra sidan sekelskiftet kommer säkert flertalet byggvaror att importeras. Det finns inga svenska leverantörer kvar.

UTLANDS-NYTT

Chilenska socialister långt till höger

Den norske stortingsledamoten och ordföranden i Fremskrittspartiet (Norges motsvarighet till Ny Demokrati) Carl I Hagen har nyligen besökt Chile. Det var norska Stortingets utrikesutskott som gjorde den långa resan. Hagen skriver entusiastiskt om de chilenska socialisterna i partiets tidning *Fremskritt*.

De står till höger om norska Fremskrittspartiet menar Hagen och pekar på att den chilenska bruttonationalprodukten nu växer med 10 procent per år. Det var sedan socialisten Salvador Allende fört Chile till ekonomisk ruin och bäddat för militärkuppen som förutsättningarna skapades för en helomvändning i ekonomin. Socialismen hade fört landet till ekonomisk katastrof och nu behövdes något annat. Det var Milton Friedman och Chicago-skolan som stakade ut den ekonomiska vägen under diktatorn Pinochets tid. Idag fortsätter de demokratiska krafterna på den inslagna politiken. Och det gäller även socialistpartiet.

Talmannen i Representanthuset är socialist och han redogjorde stolt för den norska delegationen hur hamnar gjordes om till bolag och såldes ut till dem som använde hamnarna och hur det chilenska kopparbolaget nu skall privatiseras av socialisterna. Nybyggda vägar, tunnlar och broar är ofta privatägda och avgiftsbelagda.

Den chilenske socialistledaren sa vidare klart nej till höjda skatter för att hjälpa den fattiga tredjedelen av befolkningen, krävde en stram budget och full frihet för utländska investeringar.

Leva på bidrag i Norge

Den som vill leva på bidrag skall kanske pröva på Norge. En ensamstående student-ska som skaffar sig barn kan enligt den norska tidningen *Dine penger* inkassera 194.217 kronor om året i bidrag. Skatten blir bara 4.257 kronor, varför hela 189.960 kronor kvarstår av bidraget efter skatt – men utan arbete.

Mer EG-byråkrati

Det går aldrig att sluta att förundras över vad EGs byråkrater kan hitta på. EGs inre marknad bygger på fri rörlighet över grän-

serna. Det skall även gälla frukt. Men frukt förekommer i massor av varianter och går under olika handelsnamn i olika delar av Europa. Ibland kolliderar namn så att ett namn som används i ett land i ett annat land avser en annan variant. Det finns också intresse att kontrollera spridning av växtsjukdomar.

Mot denna bakgrund har EG gett sig ikast med att upprätta en lista över "godkända" frukter. Problemet är att det skall kosta en fast avgift att bli registrerad och godkänd på denna lista. Övrig frukt skall inte få handlas fritt. I Storbritannien har man räknat med att 99 procent av landets över 2 000 äppelsorter skulle vara olönsamma att registrera. Reglerna för samordning och frihandel skulle i denna utformning kunna bli en effektiv konkurrensbegränsning!

(*The Economist, London*)

Margaret Thatcher om Kroatien

När Storbritanniens premiärminister Margaret Thatcher var i Stockholm nyligen kommenterade hon utvecklingen i Kroatien: Vad gjorde FN när attackerna mot Kroatien startade? Jo, FN införde ett embargo på vapenleveranser till regionen.

Så dumt! Serberna hade redan tillgång till hela vapenarsenalen i den forna jugoslaviska armén, världens tredje största armé. Så embargot påverkade inte dem ett dugg. Men det hindrade dem som försökte försvara sig. Så dumt nog medförde FN:s vapenembargo bara att de som blev attackerade inte kunde få vapen för att försvara sig." Margaret Thatcher fortsatte att kritisera serbernas expansionspolitik och menade att de måste ställas inför ett ultimatum: "Vi har de mest sofistikerade vapen och flygplan och skulle mycket effektivt och selektivt kunna ha bombat samtliga militära installationer inklusive dem i Serbien, alla försvarslinjer, alla broar".

Det var annorlunda på Thatchers och Reagans tid. Ständig högkonjunktur och internationella ledare som ställde upp för fred och frihet – även för dem som måste slåss mot kommunister med vapen i hand.

Sovjetstöd till Bandaranaike

Vi på *Contra* anade det hela tiden. Men

först nu finns de handfasta bevisen tillgängliga. Sovjet betalade stöd till Sirimavo Bandaranaike, tidvis Ceylons (nu Sri Lankas) premiärminister. Den frispråkiga ryska tidningen *Moscow News* citerar en rapport från KGB till president Michail Gorbatsjov från 1989. I rapporten tar KGB åt sig äran för att genom sitt ekonomiska stöd till Bandaranaikes parti ha bidragit till att partiet ökade sin representation från 8 till 67 platser i parlamentet. Bandaranaikes stärkta position skulle utnyttjas till att blockera Sri Lankas västvänliga utrikespolitik. KGB hade också sett till att köpa vissa medlemmar i regeringspartiet Förenade Nationella Partiet.

Fru Bandaranaike förnekar att hon fått några pengar. Men som framgår av artikel på annan plats i detta nummer av *Contra* var det andra politiker i länder som Sovjet ville påverka utrikespolitiskt som fick stöd. Vi tänker då på Finlands president Urho Kekkonen. För Sveriges vidkommande finns det ännu så länge bara belagt att vpk och APK fått ekonomiskt stöd från Moskva.

Vi tvivlar inte på att också andra krafter som gick Moskvans ärenden i Sverige fick stöd. Bevisen lär väl uppdagas så småningom.

Konkurs för finska kommunister

Finlands Kommunistiska Parti har gått i konkurs. Med skulder på 95 miljoner mark och tillgångar i huvudsak i form av ett (osäljbart) hus, "Kulturhuset", i Helsingfors. Partiet havererade sedan det förlorat alltför mycket pengar på aktiespekulationer (40 miljoner kronor 1988). Partiet hade köpt in sig bl a i ett modehus som sålde de mest exklusiva varorna, något som inte gick särskilt bra när lågkonjunkturen kom – och den kom tidigare till Finland än till Sverige.

På samma sätt som svenska bolagsmarodörer har partiet dock sett om sitt hus i god tid innan konkursen. Redan 1990 överfördes den politiska verksamheten på en ny organisation, *Vänsterförbundet*. Dessvärre lever därför partiets idéer kvar i Finland. Särskilt länge lär det väl dock inte bli.

Partiet bildades ursprungligen 1918 av

kommunister som deltog på den förlorande sidan i finska självständighetskriget.

(Hufvudstadsbladet, Helsingfors)

Eduard Sjevardnadze frälst?

Den självutnämnde georgiske ledaren Eduard Sjevardnadze, en gång kommunistpamp och Sovjetunionens utrikesminister, har i radio förklarat att han blivit "pånyttfödd som kristen" och låtit döpa sig. Huruvida detta innebär att Georgien skall börja föra en mer kristlig politik, t ex mot oppositionen (demokraten Zviad Gamsachurdia vann de valen, men jagades sedan på flykten med vapenmakt av Sjevardnadzes anhängare) återstår att se.

Dåliga tecken från USA

I förra numret av *Contra* hade Tommy Hansson skrivit en mycket kritisk artikel om Bill Clinton. De första veckorna i Vita Huset bådar inte gott.

Tre frågor har stått i centrum för uppmärksamheten: Clintons beslut att tillåta homosexuella i försvaret (vi kan tacka Gud för att Sovjetunionen redan havererat; homosexualitet har genom tiderna varit ett av KGBs mest effektiva vapen för att skaffa inflytande och informationer), att stoppa stålimporten till USA (ett protektionistiskt missgrepp som fasansväckande mycket liknar de åtgärder som politikerna vidtog i början av 1930-talets stora depression, första början på att slå ihjäl istället för att utveckla den välståndsskapande faktor som världshandeln utgör) och för det tredje att han utsåg sin radikala hustru Hillary till ordförande i den kommitté som skall bygga upp ett amerikanskt sjukförsäkringssystem. Med Hillary vid rodet kommer vi säkert att få se ett system som kommer att få svenska Riksförsäkringsverket att se ut som ett under av effektivitet och flexibilitet.

Hur kunde en man som Bill Clinton vinna presidentvalet – visserligen med mindre än 40 procent av rösterna men ändå? Svaret kan väl enklast uttryckas som att George Bush inte var Ronald Reagan. Under Ronald Reagans tid i Vita huset ökade antalet arbeten i USA med 17,8 miljoner. Under George Bush' tid med mindre än en miljon. (I rättvisans namn skall sägas att Reagan hade åtta år på sig, Bush bara fyra). Men den sociologiska bakgrunden kan analyseras lite djupare, något som den amerikanska tidskriften *Policy Review*

gjort i sitt senaste nummer. *Policy Review* konstaterar att Clinton undvek de misstag som kostat demokraterna så många röster under de senaste tjugo åren. Tidigare demokratiska presidentkandidater har satsat på grupper som svarta fattiga, fackföreningsmedlemmar, feminister osv. Clinton inriktade sig på helt andra grupper, utan att stöta sig med de gamla demokratiska kärntrupperna (svarta, feminister, miljöaktivister och homosexuella).

Clinton lovade lägre skatter för medelklassen (ett vallöfte som han redan hunnit ta tillbaka). Han lovade kamp mot brottsligheten och nedskärningar i de alltför generösa socialhjälpssystemen (sådana hör du aldrig talas om i svensk TV, men de utsätts för desto hårdare kritik i USA), han uttalade sitt stöd för amerikanska militära aktioner utomlands (fast han själv smet undan tjänstgöring i Vietnam) och gick flitigt i kyrkan. Han spelade helt enkelt upp hela registret av värderingar som är positiva i USA, dock utan att ha full täckning för sina programförklaringar.

Nu vänder det i Polen

I Polen har den fria företagsamheten på tre år tagit över i stort sett hela handelsnäringen. Men hittills har inte några större privatiseringar av industrin gjorts. Dock har en hel del privata småföretag kunnat växa sig större och ta upp konkurrensen med de statliga jättarna. En privatisering skall inom kort sättas igång för de stora företagen inom industrin, men redan det som nu skett har medfört att den ekonomiska nedgången äntligen stannat upp och väntas i en (än så länge) blygsam uppgång.

OECD räknar med en tillväxt på 2 procent i år. Polen blev alltså först med att få konkret nytta av skiftet av system, även om det fortfarande kommer att dröja några år innan man är materiellt tillbaka i utgångsläget (-9 procent 1991 och -2 procent 1992). Allt talar för att den ekonomiska utvecklingen i åtminstone Ungern, Polen och Tjeckiska Republiken kommer att gå mycket snabbt framöver. Ungern och Tjeckiska Republiken beräknas få nolltillväxt i år, men få ordentlig fart på ekonomin nästa år.

Effektivare oljeutvinning kan påverka priset nedåt

I Sibirien finns enorma olje- och gastillgångar. Den ineffektiva utvinningstekniken har hittills hindrat ryssarna att få full

nytta av denna naturens rikedom. Nu kommer västerländska oljebolag in och kommer att satsa med modernast tänkbara teknik för att öka utvinningen. Norska Statoil och brittiska BP har träffat avtal om Tarasov-fältet i västra Sibirien. Norska Saga och nederländska Shell har träffat avtal om Timan Petjora i norra Ryssland (nära Archangelsk). Satsningarna betalas i form av framtida leveranser av olja.

Ekonomiska analytiker räknar med att en effektiviserad oljeutvinning i Ryssland leder till ett kraftigt ökat utbud på världsmarknaden. De tror också att det går att effektivisera energianvändningen i Ryssland. Ryska industrier använder dubbelt så mycket olja som motsvarande västerländska industrier. En energisnål produktion i Ryssland skulle snabbt frigöra oljekvantiteter som skulle motsvara halva OPECs produktion. Följden skulle bli radikala prissänkningar.

Sandinisterna ännu inte borta

De demokratiska krafterna vann de fria valen i Nicaragua 1990. De kommunistiska sandinisterna kastades ut – åtminstone från presidentposten. Men därutöver hände inte mycket. Det visade sig nämligen så småningom att den nya presidenten Violeta Chamorro inte förmådde ta kontroll över statsapparaten. De gamla sandinisterna har hållit kvar kontrollen över betydande delar av Nicaraguas samhälls- liv.

De som har försökt ta itu med sandinismen har inte fått Violeta Chamorros stöd. Inrikesminister Carlos Hurtado försökte rensa ut sandinisterna från polisen, men tvingades istället avgå. Humberto Ortega (bror till den förre sandinistiske presidenten Daniel Ortega) kontrollerar fortfarande krigsmakten.

När sandinisterna hade förlorat valet, men innan Violeta Chamorro tagit över, passade sandinisterna på att fördela statens tillgångar som byte till sina medlemmar. Hus och land delades ut till trogna partikamrater, statliga bilar likaså.

Den nya regimen har inte förmått att kräva tillbaka detta stöldgods. Nicaraguas riksbank var så gott som tömd när de demokratiska krafterna skulle ta över, samtidigt som sammanlagt 40 miljarder kronor i internationellt bistånd (utan tvevel en del från Sverige) inte har kunnat redovisas tillfredsställande.

Tortyr i Kina

Den kommunistiska Folkrepubliken Kina framstod länge för vissa kretsar i väst som något av ett idealsamhälle. DNS chefredaktör Olof Lagercrantz och andra skilsmässa intellektuella utmålade under en följd av år efter revolutionen 1949 det röda Kina som ett paradiset på jorden.

Den verkliga ögonöppnaren för Kinaentusiasterna blev militärens massaker på fredliga demonstranter på Himmelska fridens torg i Peking i juni 1989. Därefter har det dock varit förhållandevis tyst om vad som händer i det väldiga Mittens rike. Till nu – en rapport från Amnesty International i London (december 1992) informerar om en utbredd tortyr i Kina.

Det var den 1 oktober 1949 som kommunisterna under Mao Ts-tungs ledarskap i Peking utropade den kinesiska folkrepubliken. Sverige var en av de första nationerna som erkände den nya statsbildningen; USA erkände inte det kommunistiska Kina förrän 1978, och ett trettiotal länder har fortfarande inte erkänt folkrepubliken, utan anser att den nationalistiska Republiken Kina på Taiwan representerar det legitima Kina.

Under hela Kommuniskinas existens har landet skakats av revolutionära konvulsioner i enighet med Maos teori om den permanenta revolutionen. En studie av Jean-Pierre Dujardin i *Figaro Magazine* i november 1978 uppskattar antalet dödsoffer som skördats av kommunismen i Kina till närmare 64 miljoner.

Länge föredrog dock utopiskt sinnade västerlänningar att slå dövörat till inför alarmerande uppgifter om tillståndet i röda

Efter massakern på Himmelska fridens torg 1989 har den stalinistiska linjens män bevarat sitt avgörande inflytande över händelseutvecklingen i Kina.

Kina. *Dagens Nyheter*s chefredaktör Olof Lagercrantz skrev den 10 november 1970 i sitt blad:

"Människorna är Kinas största tillgång och därför blir automatiskt en människas värde högt... Det skapar ett slags optimism. Det håller tillbaka det främlingskap och den skräck som vill smyga sig på oss i de tekniska vidundrens tidsålder. I Kina är människans roll betydelsefullare än på andra håll, och medvetandet därom smittar av sig, och livar upp miljoner i deras vardagliga gärning."

Detta alltså sagt om det land där fler människor dömt i sociala och revolutionära omvälvningar än i något annat land! Lagercrantz' dumheter är ju särskilt anmärkningsvärda eftersom de kommer från en icke-kommunist, därtill från en individ som anses vara en betydande litterär och intellektuell gestalt. Att sedan en övertygad totalitarian av typ Myrdal, som ser blodiga revolutioner i Stalins Sovjet, Maos Kina eller Pol Pots Kambodja som dråpliga pojkäventyr, fortsätter att höja kommunistdiktaturer till skyarna är mindre sensationellt.

T o m en rättrogen icke-socialist som professor Lars Gustafsson har i svaga ögonblick torgfört skildringar från det kommunistiska Kina (1978 i boken *Kinesisk höst*).

Avrättningar och tortyr

I början av 1980-talet framträdde emellertid en något annan bild av det fortfarande kommuniststyrda Kina. Efter störtandet av "De fyras gäng" med Maos änka i spetsen kom ett mer pragmatiskt kommunistgäng till makten, lett av veteranen Deng Xiaoping.

Den maoistiska epoken omvärderades och den kommunistiska ideologin avmystificerades. Ett visst närmande till västerlandet skedde och t o m kapitalistiska experiment genomfördes i avgränsade zoner. De västkommunisterna som tidigare stått med mössan i hand inför kommunistledarna började nu dra örnen åt sig, medan tidigare dödsfiender, som västerländska kapitalister, såg en möjlighet att öppna nya marknader.

Det blev snart en allmän mening i väst att det bara var en tidsfråga innan politisk

demokrati och marknadsekonomi skulle sprida sig som en löpeld i Kina. Tio års utveckling sedan dessa förutsägelser gjordes mer eller mindre tvärsäkert har dock fört Kina i en helt annan riktning.

Den liberalt inriktade, demokratiska rörelse som uppstod i mitten av 1980-talet slogs ned med traditionell kinesisk brutalitet på Tienanmen-torget (Himmelska fridens torg) i Peking i början av juni 1989, och därefter har den stalinistiska linjens män bevarat sitt avgörande inflytande över händelseutvecklingen.

Det paradoxala med Kina är emellertid, att samtidigt som den ideologiska kommunismen består som ett allmänt rättesnörc (oaktat att den tappat varje uns av moralisk auktoritet) har de ekonomiska experimenten återupptagits. Kina kunde i det perspektivet fira en internationell triumf i höstas, då Sydkorea övergav sin gamla allierade Taiwan och erkände Peking. I Seoul ser man ett närmande till röda Kina som ett sätt att isolera Nordkorea.

Tendenserna till ekonomiskt nytänkande har inte hindrat kommunistkineserna från ett fortsatt regelmässigt kränkande av de mänskliga rättigheterna. Summariska avrättningar, oftast med nackskott, är alltså en viktig del av det primitiva kinesiska rättsväsendet medan förekomsten av tortyr snarast tycks ha ökat.

Förbudet i lag

Enligt Amnesty Internationals sextiosidiga rapport *Torture in China* (december 1992) har tortyr blivit en epidemisk behandlingsmetod på många platser där människor hålls inspärrade, och övergreppen mot fångar anses numera vara vida allvarligare än som var fallet för omkring tio år sedan. 1983 inleddes en kampanj mot brottsligheten i det av korruption starkt anfrätta kinesiska samhället, något som i själva verket förvärrade brottsligheten eftersom de gripanden och avrättningar som skedde hade godtycklighetens och laglöshetens alla insigier.

Amnesty skriver i rapportens inledning:

"Trots att tortyr är lagligen förbjuden i Kina, fortsätter polis och annan statlig personal att använda den för att få fram bekännelser, eller för att trakassera eller bestraffa fångar. Enligt officiella källor undersökte och åtalade de kinesiska rättsinstanserna 407 fall av 'framvingande av bekännelser genom tortyr' 1991 och under 1990 och 1991 fanns det totalt 24 till-

synsmän och vakter som dömdes till fängelsestraff för att ha givit fångarna 'kroppslig bestraffning'. Dessa officiella siffror reflekterar inte tortyrens verkliga omfattning, vilken rapporteras vara långt högre än det antal fall som officiellt undersöks och åtalas."

Det är en av många kinesiska paradoxer att Folkrepubliken Kina i oktober 1988 ratificerade Förenta Nationernas (FN) konventions mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller straff – en åtgärd som applåderades av Amnesty. Det innebär att Kina som statsmakt har skyldighet att vidta "effektiva lagstiftande, administrativa, juridiska och andra åtgärder för att förhindra tortyrhandlingar i vilket territorium som helst under dess jurisdiktion" (artikel 2 i konventionen).

Handfängsel, tillsammans med handbojor och kedjor, är vanliga instrument inom kinesisk fångvård.

Men, konstaterar Amnesty International, fyra år efter Kinas ratificering av FN-konventionen mot tortyr hade landet inte vidtagit någon av de åtgärder som konventionen stadgar. Tvärtom synes förekomsten av tortyr och förnedrande behandling i Kinas fängelser och interneringscentra ha ökat. Orsakerna anses vara en nästan total avsaknad av skydd för fångarnas rättigheter, brist på opartiska undersökningar företagna av oberoende myndigheter samt den straffrihet som ofta gives åt torterare trots lagförbudet mot tortyr.

På alla stadier

Den nu föreliggande rapporten om tortyr och misshandel av fångar är inte den första i sitt slag från Amnesty. 1987 publicerade således organisationen en rapport med titeln *China: Torture and Ill-Treatment of Prisoners*. Informationen i det nya dokumentet är baserad på vittnesmål från tidigare fångar, information från anhöriga och

vänner till fångar och andra inofficiella källor, likaväl som på ett antal rapporter och uttalanden från officiella kinesiska källor.

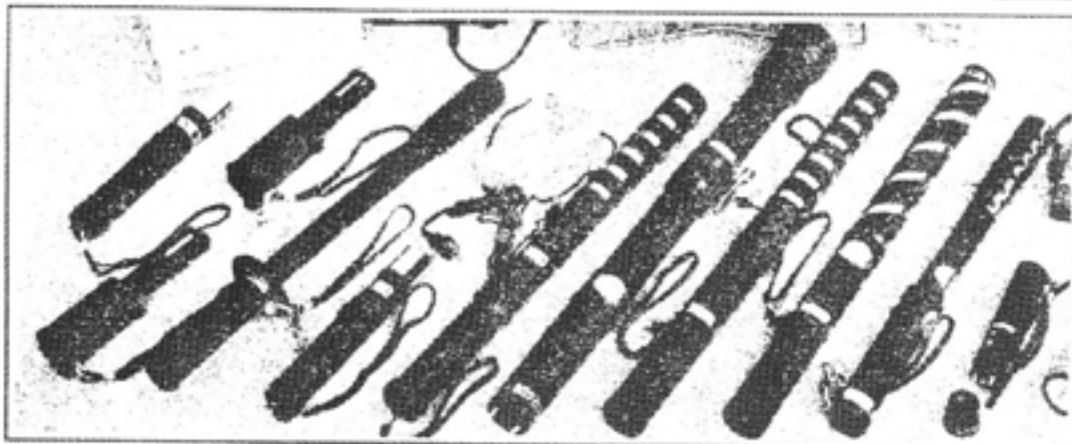
Den tortyr som Amnesty nagelfar förekommer på alla stadier av internering och fängslande, men mest akut är problemet under gripandeprocessen före rättegång, då offren hålls fångna i polisstationer eller andra typer av interneringscentra. Huvudsyftet med denna tortyr tycks vara att trakassera och att få fram "bekännelser". Bekännelser spelar fortfarande en avgörande roll i den kinesiska rättstillämpningen och få fall når rätten utan en bekännelse från den tilltalade – även i fall där det finns annat bevismaterial.

Det är vanligt att tortyr används under förberedande förhör med den intagne, ofta i syfte att pressa fram information om fången själv eller andra, eller att få delinkventen att bekänna påstådda överträdelser. Sådan information används sedan av polisen för att rättfärdiga fortsatt internering, oavsett om fången sedan släpps eller förs vidare till åtal. På detta sätt kan en misstänkt hållas inspärrad i veckor eller månader utan rättegång. Förekomsten av tortyr för att producera bekännelser har omnämnts i den officiella kinesiska pressen. Både politiska fångar och vanliga kriminella har utsatts (och utsatts alltså) för tortyr och förnedrande behandling i allmänhet. Offren kommer från alla kategorier och samhällsklasser, men de som löper störst risk att drabbas är mindre privilegierade och människor utan utbildning – sådana som varken har social status, ekonomiska medel eller politiska förbindelser som kan skydda dem från övergrepp.

"Däremot", rapporterar Amnesty, "finns få rapporter om dålig behandling under internering av människor med hög social ställning, sådana som tjänstemän inom kommunistpartiet eller prominenta intellektuella."

Tortyr förekommer givetvis inte bara vid polisstationer och i samband med gripanden – den är vanlig även vid straffinstitutioner för "reform genom arbete" eller "omskolning genom arbete". Detta innebär i klartext fängelser och arbetsläger dit fångarna överförs sedan de dömts av domstol eller blivit föremål för administrativ internering utan rättegång.

I sådan straffanstalter tillämpas tortyr ofta mot motspänstiga fångar, sådana som inte lyder order eller anses ha en "dålig attityd" eller är oemottagliga för de "reform-

Elektriska batonger har rapporterats förekomma i praktiskt taget alla kinesiska fängelser.

bringande" åtgärderna.

Att motstå "reform" betyder vanligen att fången är obenägen att erkänna sin "skuld" (t ex en som inte erkänner den kommunistiska ideologins företrädare) eller att han/hon inte uppfyller den ålagda arbetskvoten.

Det hängande flygplanet

En rad tortyrmeter kommer till användning. Här är några exempel:

- **Slag och sparkar** är kända den vanligaste tortyrmeter, en behandling som startar redan vid gripandet och används mest frekvent under polisförhören;
- **Övergripping med elektriska batonger** har rapporterats förekomma i praktiskt taget alla fängelser och interneringsanstalter. Polisen utrustades med elektriska batonger i mitten av 1980-talet. Bruket av detta vapen har spritts snabbt och omfattar idag alla typer av intagna. De högspänningsladdade batongerna finns i en rad olika former och storlekar. Deras blå och sprakande sken kan i sig vara skrämmande. Batongerna ger elchocker och kan förorsaka svåra brännskador och andra fysiska men;
- **Bruk av handfängsel, bojor och kedjor** är en av de vanligaste rapporterade metoderna för misshandel av fångar, en metod som används ända sedan 1950-talet. Alla interneringscentra och fängelser är utrustade med handfängsel och bojor. Metoden används huvudsakligen mot "odisciplinerade" eller våldsbenägna interner;
- **Upphängning i armar eller fötter** är en tortyrmeter som rapporterats till Amnesty åtskilliga gånger under senare år. En särskilt grym metod kallas "det hängande flygplanet" och kom i bruk under kulturrevolutionen i mitten av 1960-talet. Den tillgår så att offret hängs upp i armarna medan dessa är bundna bakom ryggen. Armarna förvrids då i naturligt läge, vilket orsakar offret extrem smärta;
- En vanlig och avskryvad metod kallas

"kedjebordet", använd på flera ställen under senare år i Hunan-provinsen, inklusive Changsha interneringscenter nr 1 och

Hunans provinsfängelse nr 3 i Lingling. Fången placeras på en trädörr som lagts på fyra ben och med handbojor i vart och ett av de fyra hörnen. Det finns exempel på offer som spänts fast på detta sätt under flera månader i sträck. Ett hål i dörren fungerar som avtråde.

Vidare: Internering i mycket små eller mörka celler; utsättande av fångar för obehaget att inta samma ställning i flera timmar eller dagar; brist på sömn eller mat; utsättande av fångar för stark köld eller värme; förlängd isolering; tvångsmatning av hungerstrejkande fångar.

Lång rad exempel

Amnesty-rapporten ger en lång rad exempel på individuella fall av tortyr och misshandel i olika fängelser och fångläger:

Den 22 april 1991 fördes en grupp om elva politiska fångar från Shengyang-fängelset i ett fängelsefordon till Lingyuans avdelning för arbetsreform nr 2 i Liaoning-provinsen.

När gruppen anlände, överföll en fångvaktare en fånge vid namn Li Wei, en tunn, bräcklig fånge, med en elektrisk batong. Under följande månader utsattes gruppen för en häpnadsväckande hård och omänsklig behandling, som utgick från förutsättningen att politiskt olösligtänkande var det samma som kriminellt beteende. När de elva vägrade godta denna förutsättning, överfölls de av ett stort antal vakter och vanliga kriminella och fick mycket stryk. Samma kväll (detta hände den 29 maj 1991) och påföljande dagar utsattes de för slag och annan form av tortyr.

Sex av fångarna fördes bort för bestraffning, antingen till en korrektionsenhet eller till inspärning med "strikt regim". De övriga fem tilläts stanna kvar vid den gamla enheten men behandlades också illa. De sex

som förts bort utsattes för regelbunden tortyr. Tang Yuanjuan, An Fuxin, Zhang Ming, Leng Wanbao fördes till "korrektions"-enheten och låstes in i små isoleringsceller (xiaohao), vilka var mörka och fuktiga och endast 1x2 meter till ytan. De kläddes nakna, hölls ned mot golvet och utsattes upprepande gånger för elchocker med elektriska batonger mot olika kroppsdelar inklusive huvud, nacke, axlar, armbålar, mage och benens insida. När de hungerstrejkade råkade de värre ut.

Liu Gang och Kong Xianfeng å dömdes "strikt regim", där misshandel sker både från fängelsevakter och vanliga brottslingar som av fängelsemyndigheterna avdelats att övervaka straffångar. Kong utsattes regelmässigt för elchocker och började blöda bakom öronen, medan Liu fick samma behandling mot könsorganen. Under hela tiden han satt fängslad tvingades Liu bära fotbojor till en vikt av nio kilo.

Den 4 juni 1991 försökte Li Jie, en politisk fånge från Jilin-provinsen, hålla en hungerstrejk under en dag, till minne av de som dödats av militären i Peking den 4 juni 1989. (Detta skedde också i Lingyuans avdelning för arbetsreform nr 2 i Liaoning-provinsen.) Brigadkommandanten samlade alla fångar vid träningsbrigaden till ett möte, varvid Li Jie släpades fram, kläddes naken och hölls nere på golvet av ett flertal vanliga brottslingar.

Därpå satte kommandanten upprepade gånger en elektrisk batong med 50 000 volt mot insidan av Lis ben medan han skrek och gormade åt honom. Två vakter utsatte samtidigt fångens huvud, nacke, axlar, armbålar, bröst, mage och fingrar för samma behandling. Li tappade medvetandet. □

Amnestys rapport Torture in China kan beställas från Amnesty International, Box 27827, 115 93 Stockholm. Telefon 08-670 62 00.

Subventioner och "grön valuta"

Trots att jordbruket står för en mycket liten del av EG-ländernas ekonomier, är CAP (Common Agricultural Policy, EGs jordbrukspolitik) ett mycket dominerande inslag i EGs verksamhet och budget. Den särställning som jordbruket fått – inte minst genom de kostsamma jordbruks-subventionerna – har dock kritiserats på senare år utifrån ett marknadsekonomiskt perspektiv, och en ändring är kanske på väg.

Det framgår på en rad punkter hur dominerade jordbruket blivit inom EG. Inom EG-kommissionen finns 23 olika generaldirektorat. Dessa har olika ansvarsområden, som inre förhållanden, internationella marknader och industripolitik. Flest anställda har jordbruksdirektoratet.

På ministerrådsnivån är det bara utrikesministrarna som sammanträder oftare än jordbruksministrarna. Jordbruksministrarnas möten förbereds av en särskilt kommitté, Special Committee on Agriculture, medan samtliga övriga ministrars möten förbereds av COREPER (Committee of Permanent Representatives).

Ser man till de grupper som strävar att påverka EGs beslutsfattande – främst genom lobbying mot EG-kommissionen – är bilden densamma. Det finns över 1 500 olika grupper som driver jordbrukets intressen. En av dessa är COPA (Committee of Professional Agricultural Organizations), som med sina femtiotalet anställda är den största och mest resursstarka av samtliga lobbygrupper.

Jordbruket dominerar

Två tredjedelar av EGs utgifter går till kostnader som är en direkt följd av EGs

olika fördrag. Av dessa s k obligatoriska utgifter går hela 80 procent till jordbruks-garantier.

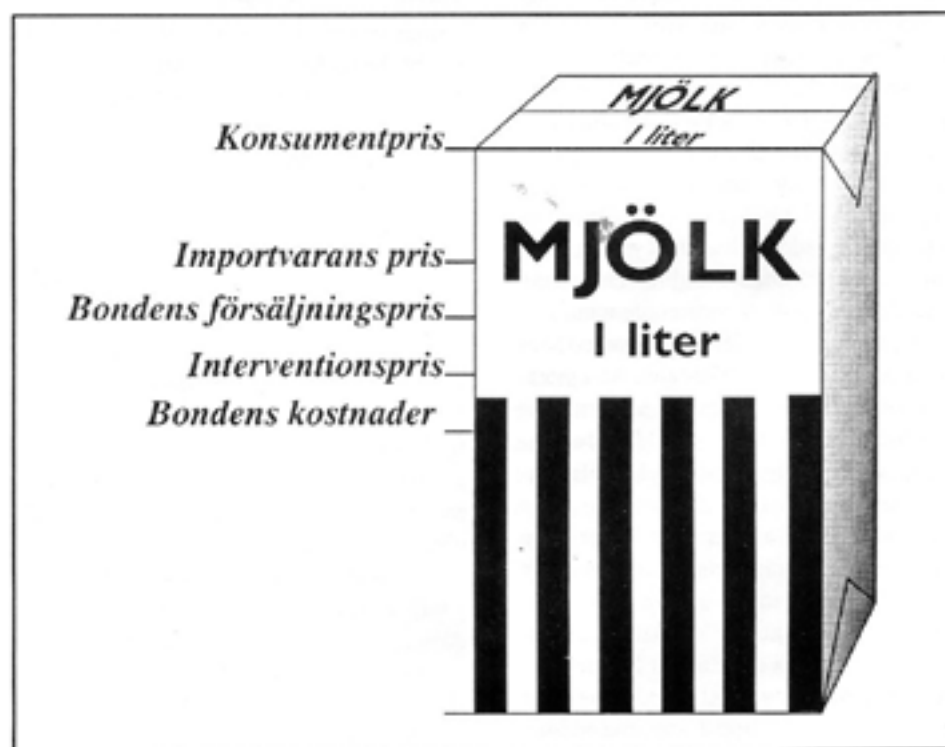
Den som inte visste något om EGs medlemsländer, skulle därför lätt kunna tro att EG är en union av jordbruksländer, där jordbruket utgör en mycket viktig del. Så är det som bekant inte. 1991 var knappt åtta procent av arbetskraften inom EG sysselsatt inom jordbruket. Jordbrukets bidrag till ländernas ekonomi var ännu mindre: under tre procent.

Den grundläggande tanken om en fri marknad och om den fria konkurrensen synes ha gjort tvärstopp framför jordbrukarna. Varje annan företagare inom EG-länderna riskerar oavbrutet att slås ut: lyck-

as han inte hålla tillräckligt hög kvalitet och tillräckligt lågt pris är han ute ur leken. Staten håller honom inte under armarna, det skulle strida mot EGs principer. Men för en sorts företagare, jordbrukaren, gäller andra villkor. Denne skyddas av generösa subsidier, som inte bara utbetalas i nödfall utan är mer eller mindre permanenta.

Varför särbehandling

Hur kommer det sig då att jordbruket fått en sådan särställning? Det finns många förklaringar. En traditionell anledning till jordbrukets särställning har att göra med beredskapen i en krigssituation. I många av EGs länder lever minnet från Andra

Genom tullar och avgifter ser EG till att importerade varor blir dyrare än motsvarande inhemska produkter. Jordbrukets överskott köper EG upp till priser (interventionspriset) som alltid överstiger bondens kostnader.

världskrigets livsmedelsbrist kvar.

En annan anledning är tanken att medborgarna ska skyddas mot plötsliga och dramatiska prishöjningar på livsmedel. En fri marknad skulle kunna leda till att en stor del av jordbruken i ett land slås ut av billigare import. Om landet blir mycket beroende av import blir den ekonomiska sårbarheten stor. Livsmedel står för ungefär en fjärdedel av hushållens utgifter och en plötslig höjning av priset på jordbruksprodukter skulle därför slå hårt mot hushållen.

Mer eller mindre idealistiska argument om värdet av en bebodd landsbygd hörs också i debatten. Att detta, i och för sig lovvärda, mål innebär höga matpriser framförs inte med samma styrka. Det beror på att bönderna uppträder enade, som en grupp, och därmed lättare kommer fram i debatten, medan konsumenterna saknar denna gruppmedvetenhet. Trots att antalet konsumenter vida överstiger antalet bönder, har den största lobbyorganisation som företräder konsumentintressen, Bureau of Consumer Association (BEUC), bara en sjättedel så många anställda som böndernas COPA.

Pristödssystemet

Det mest framträdande inslaget i EGs jordbrukspolitik är pristödssystemet. Ministerrådet fastslår tre olika prisnivåer för varje jordbruksprodukt. Ett pris är det marknadspris som bonden antas få inom EG för sina produkter. En annan prisnivå är den som påtvingas importprodukter från länder utanför EG. Slutligen finns ett interventionspris, som är lägre än de andra prisnivåerna. Det är den betalning som EG garanterar de europeiska jordbrukarna för överskottsprodukter.

Den komplicerade bilden blir inte tydligare av att det ännu inte finns någon gemensam EG-valuta. För att inte bönderna ska drabbas av valutasvängningar har därför skapats en "grön" jordbruksvaluta, vars värde står stilla under året. För varje produkt som täcks av pristödssystemet finns en särskild grön valutakurs noterad.

Det finns med andra ord alltid ett garanterat pris på bondens produkter. Hur mycket han än producerar får han alltid ett acceptabelt pris, vilket givetvis är den viktigaste orsaken till de enorma överskotten på jordbruksprodukter inom EG. Överskottet köps upp av EG som försäljer produkterna på världsmarknaden. Eftersom världsmarknadspriserna understiger det pris som

Två tredjedelar av EGs utgifter går till kostnader som är en direkt följd av EGs olika fördrag. Av dessa s k obligatoriska utgifter går hela 80 procent till jordbruksgarantier.

EG betalar bönderna, interventionspriset, går affären alltid med förlust.

Fördragen

Enligt artikel 39 i EEC-fördraget från 1958 finns följande mål för EGs jordbrukspolitik:

Den ska

- öka jordbrukets produktivitet genom rationalitet och teknisk utveckling,
- upprätthålla en acceptabel levnadsstandard inom jordbruket, särskilt genom att öka inkomsterna för personer sysselsatta inom jordbruket,
- garantera stabila marknader,
- leda till en säker tillgång på varor, och
- ge konsumenterna acceptabla priser.

Trettiosex år senare, 1993, har endast de tre första målsättningarna uppfyllts. Det fjärde målet, tillgången på varor, har uppfyllts över hövan. Det förekommer ett överskott på en rad produkter. Det femte målet, konsumenternas låga priser, har däremot ignorerats. Genom att varor från länder utanför EG med låga, ibland mycket låga, priser har utestängts från Gemenskapens konsumenter har det svidit i hushållens plånböcker.

Hur mycket det betytt för u-länderna att inte få sälja sina varor till EG, kan vi bara spekulera i. Visserligen har EG genom Lomékonventionen från 1989 gett en hel

del u-länder tillgång till EGs marknad. Men det har mest gällt produkter som av klimatskäl ändå inte går att producera inom EG. Här har EG förstört den internationella arbetsfördelningen mellan olika länder – på samma sätt som alla statliga ingripanden förstör den naturliga marknadsprisbildningen.

Alternativen

Som frihandelsvän kan man inte annat än bli upprörd över EGs jordbrukspolitik. Den perverterar den fria konkurrensen och driver på konstlad väg upp priserna.

Det får dock inte glömmas att de flesta stater under lång tid ägnat sig åt jordbruksstöd. Om inte EG gav jordbrukarna stöd skulle de olika staterna var för sig ge det, vilket skulle innebära risk för handelskrig inom Gemenskapen. Att EG på multinationell basis kunnat bedriva en så traditionellt nationell verksamhet som jordbruksstöd är på sätt och vis en bedrift.

De mycket stora påfrestningarna på EGs budget och det ökade internationella trycket på EG att stoppa subsidierna har lett till att EGs jordbrukspolitik blivit föremål för en drastisk omprövning. Ett exempel är mötet i Bryssel 1988, där ett tak sattes för jordbruksutgifterna och straffavgifter infördes på överskottsvaror. Ett hett tips är att situationen har hunnit förändras och förbättras när Sverige blir medlem. □

Republikerna i f d Sovjet (3):

Uzbekistan

I några av de forna sovjetrepublikerna pågår väpnad kamp om makten – eller med grannländer och egna minoriteter (t ex Armenien, Georgien, Azerbaidjan, Moldavien och Tadzjikistan). I andra republiker finns det starka krafter för en modernisering, som dock får kämpa en hård kamp mot de som vill ha kvar allt som förut (t ex Ryssland).

I några republiker finns en spirande demokrati, som dock lever under ständigt hot (Estland, Lettland, Litauen och Ukraina). Och några republiker har förblivit vid det som en gång var utan att ta något som helst intryck av utvecklingen i omvärlden. Dit hör Uzbekistan, vars enda hopp om förändring är de ökade kontakterna med språkfränderna i Turkiet.

Uzbekistan ligger bortom Aralsjön, mitt bland de andra centralasiatiska republiker som en gång tillhörde Sovjetunionen. Det gränsar inte till Ryssland, men har gemensamma gränser med Kazachstan, Turkmenistan, Tadzjikistan och Kirgisien – samt Afghanistan. Namnet kommer från en medeltida kung (khan) vid namn Uzbek.

Landet är till ytan nästan precis lika stort som Sverige, men det bor betydligt fler människor där, 20 miljoner.

Öken och konstbevattning

Uzbekistan har ett utpräglat inlandsklimat. Kalla vintrar med tio minusgrader eller mer. Varna somrar med 30 graders värme eller mer. En stor del av landet är öken.

På grund av ökenklimatet är odlingsmöjligheterna beroende av konstbevattning. De stora floderna Amu-Darja och Syr-Darja används för konstbevattningsändamål.

Dock så intensivt att vattennivån i det som en gång var världens fjärde största sjö, Aralsjön har sjunkit kraftigt, med långtgående negativa konsekvenser för klimat, fiske och jordbruk.

Bevattningskanaler fanns redan på 300-talet. Idag finns 900 sådana kanaler i drift kombinerade i ett system med 22 dammar och mer än 100 000 pumpanordningar.

Bomull är en av landets viktigaste produkter. Produktionen ligger på över fem miljoner ton. Frukt och grönsaker odlas också. Men den ensidiga koncentrationen på bomullsodling gör att landet behöver importera en stor del av livsmedelsbehovet, trots den stora jordbrukssektorn. All denna jordbruksproduktion behöver dock konstbevattning. Och konstbevattningen har som nämnts fått förödande konsekvenser för Aralsjön.

Fåraveln är omfattande och ger bl a persianpälsar.

Jordbävningar och höga berg

I landets nordvästra del ligger den platta öken och Aralsjöns stränder. I sydost ligger Pamir, en utlöpare till Himalaja. Bergskedjeveckningen är där inte avslutad än och området drabbas därför ofta av jordbävningar. Även huvudstaden Tasjkent (som var det gamla Sovjetunionens fjärde största stad) drabbades av en förödande jordbävning 1966.

Det finns tre välkända städer i Uzbekistan: Tasjkent, Samarkand och Buchara. Alla tre har spelat en viktig roll som knutpunkt på karavanvägarna mellan Kina och Europa – Sidenvägen. De har också uråldriga traditioner som kultur- och utbildningscentra i den muslimska världen. Uzbekistan är i grunden ett muslimskt land, de ateistiska sovjetiska myndigheterna har inte lyckats utrota den gamla religionen.

Buchara är känt som centrum för handeln med äkta mattor i området – Bucharamattor. Samarkand har en mycket brokig historia. Till stadens härskare har hört Alexander den store, Djingis Khan och

Yta: 447 400 km²

Folkmängd: 20 miljoner

Folkslag: Uzbek 69%, ryssar 10%, tadjiker, kazacher och kirgiser tillsammans 11%, tatarer 5%. Det finns även koreaner och andra folkslag.

Religion: Huvudsakligen Sunnimuslim

Huvudstad: Tasjkent med över 2 miljoner invånare

Timur Lenk. Timur Lenk beundras än idag av uzbekerna. Han satsade stort på att bygga upp Samarkand med de rikedomar han förde hem från sina här- och plundringståg. Även om Samarkand innehåller en del synliga bevis på vad Timur Lenk tillförde staden i form av stora byggnader, var den bestående effekten av Timur Lenks valde att staden förlorade sin nyckelställning i handeln mellan Europa och Kina och hamnade i bakvatten. Eftersom handelsmännen skydde det instabila och för plundringar och höga skatter ökända Samarkand flyttades handelsvägarna. Kort tid senare öppnades sjövägen till Kina och handeln via Centralasien blev allt mindre viktig.

Uzbekiska är nästan turkiska

Redan på 300-talet före Kristus hade de människor som då bodde i Uzbekistan, som nämnts, byggt bevattningskanaler. Det var dock inte uzbekerna som bodde där då. Uzbekerna, som talar ett språk som liknar turkiska, flyttade in i området på 1200-talet.

De hade bara varit där något hundratals år när Djingis Khan tog över, plundrade

och ödelade. Efter Djingis' härjningar byggde Timur Lenk upp landet på 1300-talet. På 1400-talet kom nya turkiska nomadfolk till Uzbekistan.

På 1700-talet bildades tre stater på det område som idag är Uzbekistan: Emiratet Buchara och khanaten Chiva och Kokand.

Den ryska imperialismen gjorde dock under 1800-talet slut på de självständiga staterna och 1868 hade de alla införlivats med det ryska tsardömet. Efter ryssarnas erövring samlades de erövrade länderna och närliggande områden till generalguvernementet Turkestan.

Självständighet efter ryska revolutionen

Efter ryska revolutionen 1917 blev Chiva och Buchara återigen självständiga. Men på samma sätt som skedde med flera andra länder (Ukraina och Georgien t ex) som blev självständiga samtidigt, införlivades de inom några år återigen med Ryssland, eller Sovjetunionen som det då blivit. Från 1925 blev Uzbekistan en av republikerna i Sovjetunionen.

Uzbekistan har rika förekomster av naturgas och energiproduktionen är en viktig näring. Genom detta slipper också landet frysa, som flera av de andra f d sovjetrepublikerna får göra i vinter.

I landet finns också en hel del verkstadsindustri, kemisk industri (konstgödsel) och guldbrytning. Verkstadsindustrin producerar bl a traktorer och bomullsskördemaskiner. De sistnämnda har man t o m kunnat exportera till länder utanför Sovjetunionen. Också textilindustrin och textilmaskinindustrin är viktiga.

Privatiseringen inom jordbruket går mycket långsamt. Inte minst förklaras detta av de jättelika bomullsodlingarna, som mindre än andra lämpar sig för uppdelning i små jordlotter.

Feodal stil kvar under kommunismen

Uzbekistan innan sovjetkommunismen var organiserat i feodal stil. De nya herrarna fortsatte i de gamla fotspåren men nu med andra ideologiska slagord. Korruption och mygel har varit sällsynt utbrett, även efter sovjetiska förhållanden, vilket ju inte säger så litet.

Partiledarna i Uzbekistan gav många stora rubriker i sovjetpressen när deras korruption avslöjades (det kanske var lättare för pressen i Moskva att skriva om korruption långt bort i Centralasien än att

ägna sig åt vad som hände på hemmaplan).

Men två antimaffiaåklagare, Gdijan och Ivanov, bedrev sin verksamhet ganska intensivt och med stor uppmärksamhet. Så stor att den kommunistiska partiledningen i Moskva försökte stoppa deras framfart. Det lyckades bara delvis och de båda har genom sina orädda metoder vunnit en betydande position som politiskt inflytelserika efter självständigheten.

Val efter sovjetmodell

Våren 1991 röstade 94 procent av väljarna att Uzbekistan skulle stanna kvar i Sovjetunionen. Men det var en folkomröstning som genomfördes enligt gammalt sovjetiskt manér. En god "medborgare och kamrat" visste hur han eller hon förväntades rösta. Bara några månader senare var jublet stort och röstövertikten åt andra hållet lika förkrossande när landet förklarade sig självständigt.

De ledande kommunistpamparna i Uzbekistan ställde helhjärtat upp för kuppmännen i Moskva i augusti 1991. Presidenten Islam Karimov förklarade inför församlade ledare i Uzbekistan: "Perestrojkan har hamnat i en återvändsgränd. Paroller om demokrati och glasnost tas till för att dölja det som inte annat är än rena maktsträvande. Vi är och förblir starka anhängare av ordning och disciplin."

Detta yttrande var i praktiken ett helhjärtat stöd till kuppakarna. Samtidigt passade president Karimov på att läxa upp ledarna i den folkliga oppositionsrörelsen Birlik (Uzbekiska Folkfronten). Oppositionsledarna Abdurahim Pulatov, Ismatulajev, Odilov och Usmanov greps i anslutning till kuppen i Moskva. En av kupple-

darna Janajev, besökte Uzbekistan kort före kuppen. Det var säkert ingen tillfällighet.

Inget nytänkande efter Sovjetunionens fall

Under 1992 har Karimov cementerat sin ställning och gjort livet allt svårare för oppositionen. De gamla takterna känns igen. Sedan Abdurahim Pulatov släppts kallades han åter i slutet av juni 1992 till åklagarmyndigheten för förhör. Efter förhöret skulle han få gå hem, men på väg ut ur byggnaden överfölls han av fyra män som misshandlade honom med järnstänger och knölpåkar. Landets biträdande polischef och biträdande riksåklagare stod och såg på hur misshandeln genomfördes. De lyfte inte ett finger. Tekniken känns igen.

En annan oppositionell som råkat ut för misshandel är Bobir Sjachirov, som var fängslad för antisovjetisk verksamhet redan på 1970-talet. Pulat Achunov, som varit ledamot av den nu upplösta sovjetiska folkkongressen, greps också i somras av makt-havarna.

Idag har den gamle kommunistledaren, som idag säger sig inte längre vara kommunist, Islam Karimov, blivit vald av en stor majoritet i ett "fritt val". Det är alltså den gamla skolans män som härskar i landet. Den har i och för sig genomfört ett antal populistiska beslut, men inte mycket döljer att inga grundläggande förändringar har skett. De populistiska besluten har kombinerats med populistiska uttalanden. Uzbekerna har i själva verket suttit på enorma rikedomar i form av naturgas och mineraler, säger Karimov. Men i Moskva har man beslutat att Uzbekistan ska ägna

(fortsättning på nästa sida)

fortsättning från föregående sida

sig åt bomullsodling. Nu skall landet bli det rikaste i Centralasien. Vilket Karimov räknar med skall ske med hjälp av gammeldags planhushållning.

Demokratiska val har det inte varit tal om. To m förre vicepresidenten i Uzbekistan, Mirsaidov, avgick i början av september som vice talman i parlamentet, i protest mot den auktoritära regimen. Det enda accepterade "oppositionspartiet" (Erks) tidning censureras. Sedan Erk i protest lämnat parlamentet har gammelkommunisterna startat nya oppositionspartier av gammalt välkänt märke.

Ankara istället för Moskva

Den största förändringen i Uzbekistan idag är kanske att det inte längre går att vända sig till Moskva för att få direktiv eftersom det där inte längre finns några partipam-

par på allsovjetsk nivå. Samma gamla män kan dock fortsätta att styra uzbekerna. För att i någon mån ersätta banden till Moskva har Uzbekistans ledare satsat på att utveckla förbindelserna med Turkiet. Uzbekiska är ett turkiskan mycket närbesläktat språk. Bland de nya populistiska inslagen är kravet att alla statstjänstemän skall kunna uzbekiska. Därmed har många ryssar (ungefär 10 procent av landets befolkning) fått sparken.

Karimovs ambitioner att bygga ut förbindelserna med Turkiet innebär också ett anspråk på att Uzbekistan skall skaffa sig en ledande position i området. Det har väckt oro i grannländerna Kirgisien, Turkmenistan och Tadzjikistan, där befolkningsmajoriteten inte är lika begejstrade av det turkiska. Turkarna ser å andra sidan gärna att de får in en fot i områden som länge kontrollerats av ryssarna, trots att de varit

turkiskspråkiga. Den turkiska kopplingen kan möjligen föra något gott med sig på sikt. Trots allt utvecklas Turkiet i demokratisk riktning med en helt annan syn på mänskliga rättigheter än vad som varit brukligt i Sovjetunionen. Och den turkiska ekonomin har under det senaste decenniet genomgått en dynamisk utvecklingsfas som lagt grunden för Turkiet som modern kapitalistisk industrination. Än har uzbekerna inte gett tecken om att ta efter denna utveckling. Men i längden kan den ju göra intryck.

Uzbekistan är ett av de dystaste exemplen på att det är möjligt att fortsätta med gamla män i gamla hjulspår. Med en ny demokratisk etikett låter sig en del duperas. De flesta låter sig visserligen INTE duperas men inser alltför väl att allt är vid det gamla. Då är det bäst att inte sticka upp. □

fortsättning från sidan 9

– Nagel i ögat

aktiviteter som alternativ systembolagskassörska på Drottninggatan och riskerar fängelsestraff.

På senare tid har tonen skärpts från polisens sida. Efter otaliga skrivelser i pressen kände sig polisledningen tydligen pressad att agera. Redaktionssekreteraren för *Nyliberalen*, Henrik Bejke, greps natten till den 14 januari under arbete med nästa nummer av *Nyliberalen*. Under nästan två veckor satt han häktad på grunden "risk för fortsatt brottslighet". När Bejke frisläpptes skedde det med motiveringen att "han inte längre kunde försvåra utredningen"...

– Sverige håller på att bli en polisstat! säger Henrik Bejke till *Contra*. Jag blev gripen gripen då jag satt och redigerade en artikel som var kritisk mot MUFs nye ordförande Fredrik Reinfeldt!

Antagligen kommer Beijkes mål upp samtidigt med Gergils. Rättegången kommer självklart att ha ett mycket stort propagandavärde för organisationen, som fått ett allt större genomslag i media. Den 28 januari lyckades man t ex med konststycket att samma kväll delta både i Siewert Öholms *Svar direkt* (Johan Norberg) och i *Aktuellt* (Mats Hintze).

Kampen mot Frihetsfronten är dömd att misslyckas. Så länge det finns ett sug efter alkohol efter klockan tre på natten, kommer Frihetsfrontens klubbverksamhet att finnas till. □

fortsättning från sidan 10

– Kryptokommunister

Vilka idéer är det hos den f d kommunisten Orup som stämmer överens med tankarna hos den nya "snäll"-anarkisten Orup? Orup har överfört sitt hat mot de gränser som som egendomsrätten ställer upp mellan enstaka individer till de gränser som stater ställer upp mellan grupper av individer. Orup säger: "...jag tycker att hela idiotin, hela påfundet med gränser, är konstigt. Hur kan en viss mark tillhöra en 'ras' eller ett folkslag?"

Gränslöshet utgör inte en grund för frihet. Frihet förutsätter en statsmakt av en viss typ. Om det i världen finns två goda stater som gränsar till varandra, så utgör inte denna gräns något problem för någon god individ. Friheten i världen är oberoende av antalet stater och statsgränser, men beroende av de existerande staternas natur.

Önskar vi leva i frihet skall vi inte främst fokusera på antalet stater och statsgränser, utan främst på de existerande staternas natur.

Kommunistvänliga

Orups åsikter bör ej betraktas som en isolerad företeelse. I USA är Anarkistfrontens motsvarigheter mer öppet kommunistvänliga, vilket ett citat ifrån *Libertarian Vanguard* kan få exemplifiera:

"Det kan inte existera någon moral eller politisk neutralitet i en kamp av detta slag. Om vi temporärt måste förena oss med

marxist-leninisterna för att bekämpa juntan och dess anhängare i USA, så får det bli så. Vad gäller folket i El Salvador, är allting bättre än en högerjunta uppbackad av USA-imperialismen. En seger för revolutionen i El Salvador skulle innebära ett betydande nederlag för USA-imperialismen – den största faran för fred och frihet – på Washingtons egen bakgård. I ett världsperspektiv skulle en sådan händelse bli en inspiration för nationella befrielseströrelser överallt."

Jag behöver inte kommentera detta citat, det talar för sig själv. Det är hämtat ifrån skriften *LIBERTARIANISM The Perversion of Liberty*, av den amerikanske objektivist Peter Schwartz. Den innehåller 146 härresande citat.

Anarkistfrontens farlighet ligger i att dess företrädare förvränger kapitalismens sanna väsen och försvar, samtidigt som de framför kommunistliknande propaganda av den typ som Orup står för. Anarkistfronten har kanske några anhängare som ännu inte genomskådat den inneboende kryptokommunismen. Det förbättrar inte saken. Även bland dem som försvarade Hitler och Stalin fanns säkert några som inte kunde föreställa sig de illdåd som sedan följde.

Om vi skall dra någon lärdom av historien måste vi förstå att en rörelse som överhuvudtaget kan inrymma totalitära och/eller anarkistiska tendenser bör förkastas som avskypvärd i sin helhet. □

Vad tycker Du? Skriv till *Contra* i detta kontroversiella ärende! Red.

BOK-NYTT

Mannerheim

Rätt man på rätt plats i rätt ögonblick, är rubriken på det första kapitlet i en biografi över C G Mannerheim. Ovannämnda rubrik är i hög grad tillämplig på Mannerheim, som under tre krig, frihetskriget, vinterkriget och fortsättningskriget, var Finlands överbefälhavare.

När Mannerheim gjorde sin entré i Finlands historia var han över femtio år, och när han lämnade den historiska arenan var han närmare åttio år.

Den med Finlands historia intimt förknippade Mannerheim kunde, om hans planer med avseende på ett anfall mot bolsjevikerna hade blivit verklighet, säkerligen kommit att spela en världshistorisk roll.

Mannerheims stora och innersta mål var nämligen att inta St Petersburg och störta bolsjevikregeringen. Enligt den plan, som utarbetades i början av 1918, avsåg Mannerheim att låta en finländsk armé på 70 000–80 000 man marschera in i Ryssland för att återställa monarkin. Mannerheim kalkylerade vidare med att det från bolsjevikväldet befriade Ryssland i gengäld skulle erkänna Finlands självständighet och ge landet strategiskt fördelaktiga gränser.

Om Mannerheim hade förunnats att sätta sin plan i verket, hade den med all säkerhet kunnat ge världshistorien en annan gång. Mannerheim skrev senare, att "numerärt sett var bolsjevikpartiet obetydligt. Ute i landet rönt det föga anslutning. Verkligt fotfäste hade partiet blott i Petersburg och Moskva. Stora utsikter hade därför funnits att slå ned den till sitt väsen rent anarkistiska rörelsen. Rysslands nya härskare stucko ej

heller under stol med vilken överraskning de erforo över den lätthet varmed kuppen utfördes och huru osäkra de kände sig i sadeln".

Berlinblockaden 1948 förelidde Mannerheim att i ett brev på nytt framhålla det stora miss-

tag som gjordes, när man inte kvävde kommunismen i sin linda, och han betonade att "om nationerna trettio år tidigare (dvs 1918) inte hade invaggats i en obefogad trygghetskänsla utan man i stället målmedvetet hade öppnat människors ögon till att se den livsfara som utbredningen av bolsjevismen innebar, hade världen och dess belägenhet varit en helt annan".

Biografen över Mannerheim är inte någon lysande skildring, men författarens ambition att "innanför fasade på statyn finna den levande människan" har onekligen avsatt förtjänstfulla spår i boken.

David Stavenheim

Veijo Meri: *Marskalken av Finland C G Mannerheim*. Tryckeri och Tidnings AB, Borgå. ISBN: 951-52-1228-6.

Demokratin är en myt

Tage Lindbom är en kunnig idéhistoriker med omfattande litterär produktion bakom sig. Han var under många år chef för Arbetarrörelsens arkiv.

I *Demokratin är en myt* gör han upp med demokratin som frälsningslära och med mytbildningen kring demokratibegreppet. Detta har sina rötter i Antiken och utvecklades i sin moderna form under 1700-talet och fram till våra dagar. Den moderna demokratin och den utopiska socialismen kommer framförallt från Rousseaus tankegångar. Lindbom är platoniker. Det är framför allt från platonismens utsiktspunkt som han betraktar tjugonde århundradets kamp för demokrati.

Socialdemokratin angräper han beträffande dess tro på centraliseringens välsignelser – en rest från socialdemokratiens marxistiska arv. Socialdemokratin har dyrkat stora ekonomiska enheter, vilket lett fram till byråkratin som självändamål.

Författaren kritiserar också staten som kontrollmakt. Sådant strider mot arbetarrörelsens utgångspunkter, säger Lindbom. Lindbom beskriver skillnaden mellan "den traditionella människan" och den "moderna människan". Den förra har förmågan att uppfatta tillvaron objektivt. Den moderna människan vill ha fria händer att förändra, vilket har lett till föreställningen om beständiga och fortgående framsteg.

Det var framgången under 1950-talet som skapade arbetarrörelsens nya dilemma, menar Lindbom. Den fastnade i vanföreställningen att kursen var

klar: den breda, raka vägen in i framtiden. Vi skulle ha mer av koalition mellan stat, arbetstagarer och näringsliv. Det var det som under 1950-talet kallades för Harpsundsandan. På den tiden var allt gott och väl. Det rullade på och det gick bra under 1960-talet. Under 1970-talet utbreddes sig ett otäck om-

Tage Lindbom

Demokratin är en myt

Norma

budsmannavälde, pampstyre och annat, som givetvis inte var bra för ekonomin.

Man talade mycket om folkviljan. Men de flesta frågor var avgjorda långt före ett fullmäktigesammanträde eller ett riksdagsplenium. Kritik i efterhand bemöttes med: "Detta har vi i demokratisk ordning beslutat." Var det detta begynnande förfall av demokratin som lett fram till dagens svårigheter?

Lindbom skriver: "Plötsligt blir makt detsamma som rätt, ty den som råkat i minoritet får av majoriteten veta att den ej rätt har fattat Folkviljans sanna innebörd." Rena stalinismen alltså!

Arne Sundström

Tage Lindbom: *Demokratin är en myt*. Norma förlag. ISBN: 92-87584-23-9

Skolan, hjärtat, världen

Invandrings- och flyktingpolitiken blir en alltmer akut fråga, inte bara i Sverige utan i hela Europa.

Detta hänger givetvis samman med utvecklingen i vår omvärld, där våldet och fanatismen i det som en gång var Jugoslaviens kärnområden lett till att otaliga människor tvingats fly från hem och land hals över huvud. Det är naturligt att en betydande del av dessa människor söker sig till lugnare länder, särskilt sådana som är kända för att ha en liberal flyktingpolitik. Som bekant hör Sverige till dessa länder.

Den svenska regeringen känner av lättförklarliga skäl vända inför framtiden på det här området och inför de åtgärder den kan tvingas vidta. En alltför liberal politik leder inte bara till anklagelser om släpphänhet, vilket kanske går att leva med, utan också till att människor vilka vi egentligen inte har råd eller möjlighet att ta ansvar för kommer in i landet. En överdrivet sträng politik medför å andra sidan anklagelser om rasism och främlingsfientlighet.

Ett uttryck för den vikt regeringens tillmäter flykting- och invandrarproblemet är skriften *Skolan, hjärtat, världen* (1992)

som kommit till ("tagits fram" skall det ju numera heta i sådana sammanhang) genom samverkan mellan utbildnings-, kultur- och civildepartementen. Boken har som redaktör Charles Westin och är, trots den avskräckande titeln, till större delen både informativ och balanserad. Den har enligt uppgift distribuerats till lärare på högstadienivå.

Skolan, hjärtat, världen innehåller ett antal uppsatser som anknyter till synen på invandrare och folk från olika delar av världen. Bland de mest givande inslagen är i mitt tycke Heléne Lööws bidrag "Vår tids nationalsocialism" (sidorna 87-111), som mycket systematiskt och seriöst belyser den genuina nazismen och rasismen i Sverige. Lööw har tidigare skrivit den i flera avseenden tungt vägande doktorsavhandlingen *Hakkorset och Wasakärven - en studie av nationalsocialismen i Sverige 1924-1950* (Göteborgs universitet 1990).

Lööws markerade saklighet garanterar att hon inte gör sig skyldig till det grundläggande fel som är så vanligt i dagsdebatten - att brännmärka människor eller grupper som "nazis-ter" eller "rasister" bara därför att man ogillar dem i största allmänhet. Lööw redogör

för en rad grupperingar och partibildningar såsom Nysvenska rörelsen, Sveriges nationella förbund, Nordiska rikspartiet, Sverigedemokraterna och Kreativistens kyrka och talar klart och redigt om vad som förenar dessa och vad som skiljer dem åt. Hon belyser dessutom den rasideologiska "undergroundkultur" som florerar.

Klargörande är vidare Anders Langes uppsats "Om termerna ras och rasism" (sidorna 69-79), som inleds med en anekdot som på ett originellt sätt sammanfattar spänningen mellan katoliker och protestanter i Nordirland.

Författaren, socialpsykolog vid centrum för invandringsforskning vid Stockholms universitet, anger fyra väldefinierade villkor som måste vara uppfyllda för att rasism i egentlig mening skall kunna anses föreligga:

"1. En kategori människor urskiljes på grundval av synliga biologiska kännetecken; 2. Kategorin uppfattas som en 'naturlig' och oföränderlig population som fortplantar sig inom sina egna gränser; 3. Den tillskrivs andra, biologiska och/eller kulturella, egenskaper som värderas negativt. De mest extrema värderingarna i detta hänseende kan förneka dess mänsklighet; 4. Denna ideolo-

giskt konstruerade kategori kan uppfattas som ett hot av dem som utfört konstruktionen."

Det mesta i denna skrift är väl värt att läsa, men tyvärr inte allt. Mig förefaller det märkligt att Sally Boyds pseudovetenskapliga "Den avslöjande rösten" eller Wiwi Samuelssons svamliga "Vanliga frågor om invandrare och bra svar" kunnat kvalificera sig.

Det står helt klart att balkaniseringen av delar av Europa, främst det forna Jugoslavien och områden i det som en gång var Sovjetunionen, kommer att medföra stora påfrestningar för det välanpassade Europa dit givetvis Sverige hör. Dessa problem kommer heller knappast att leda till att nynazismen/rasismen minskar i styrka, även om man inte bör överdriva detta hot mot demokrati och civilisation.

Kanske Sverige slutligen kan lära av den mer restriktiva flyktingpolitik som tillämpas i Danmark och som i boken behandlas av Kenneth Nyström.

Tommy Hansson
Skolan, hjärtat, världen. Invandring och ungdomsopinion - bakgrund och belysning. Redaktör: Charles Westin. Utgivare: Barn- och ungdomsdelegationen 1992. 152 sidor. ISBN 91-630-1057-7.

CONTRA 3 1993

I kommande nummer av *Contra* behandlas begreppet populism. Vad är populism och har de politiska partier - världen över - som anklagas för populism någon gemensam nämnare? Vidare ska vi titta på Ayn Rand och objektivismen. Därtill fortsätter vår serie om f d Sovjetrepubliker. Och mycket mer.

...kommer i april